

Anbefalinger

fra Vækstteam for Fremtidens Landbrug, Fødevarer og Biosolutions

Anbefalinger fra Vækstteam for Fremtidens Landbrug, Fødevarer og Biosolutions

November 2026

Ministeriet for Natur og Dyrevelfærd
Holmens kanal 22
1060 København K

+45 33 33 33 50
mgtp@mgtp.dk

ISBN 978-87-85315-00-7 (trykt version)
ISBN 978-87-85315-01-4 (digital version)

Publikationen kan hentes på
www.mgtp.dk

Design og layout: Karen Oline Studio

Fotokreditering
Forside: Vecteezy.com / Yevhen Smyk
Side 11: Unsplash.com / Maria Willow
Side 13: Vecteezy.com / Candra Widiantoro
Side 17: Unsplash.com / Sindy Süßengut
Side 30: Pexels.com / Cottonbro Studio

Indhold

Forord 4

Vision for dansk landbrug, fødevareproduktion og biosolutionssektoren frem mod 2050 6

Oversigt over anbefalinger 9

Anbefaling 1: Grøn grobund 10

Anbefaling 2: Bæredygtig husdyrproduktion 12

Anbefaling 3: Planterige fødevarer og ingredienser 14

Anbefaling 4: Værdi i sidestrømme 16

Anbefaling 5: Biosolutions som vækstmotor 18

Anbefaling 6: Lettere markedsadgang og færre byrder 20

Anbefaling 7: Global grøn vækst 24

Anbefaling 8: Vækst via viden 26

Fra anbefalinger til virkelighed 28

Appendiks 29

Forord

Aftale om et Grønt Danmark – den såkaldte trepartsaftale – har sat ny retning for landbrugs- og fødevareerhvervet. Det er epokegørende – også globalt, fordi erhvervet på sigt kan vise en del af vejen for et bæredygtigt, globalt fødevaresystem inden for de planetære grænser. Aftalen indeholder også iværksættelse af arbejdet med en tværsektoriel vækstplan, der skal sikre, at Danmark også i fremtiden har et stærkt, konkurrencedygtigt og udviklingsorienteret fødevareerhverv.

Imens vækstteamet har arbejdet, er der kommet politiske forslag og aftaler om meget væsentlige forhold for sektorens vækst. Det gælder først og fremmest en politisk aftale om overgang til en ny kvælstofreguleringsmodel, nationalt sprøjteforbud, aftale om nedsættelse af firepart om fremtidens griseproduktion, Europa-Kommissionens forslag om principper for en ny landbrugsstøtteordning fra 2028, implementeringen af nye CO_2e-afgifter fra 2028 og 2030 samt et regeringsgrundlag med forslag om en differentieret fødevaremoms.

Formålet med de enkelte initiativer er forskelligt, men samlet set er her tale om en større regulering af rammevilkårene for landbruget. Dette udfordrer erhvervet og den tæt forbundne fødevareindustris forretningsgrundlag, hvilket har betydning for mulighederne for at skabe vækst, investeringer og beskæftigelse i hele landet.

På det grundlag anbefaler vækstteamet investeringer og tiltag, der styrker den nationale og EU's seluforsyning, giver højere udbytte af jorden, nye løsninger til at producere fødevarer bæredygtigt og bedre udnyttelse af restprodukter via biosolutions samt hurtigere adgang til markederne i Danmark, EU og globalt.

Opdraget til vækstteamet har ikke desto mindre været klart: Vækstteamet skal anvise tiltag, der skal være med til at skabe de fremadrettede rammevilkår og initiativer, der skal bane vej for fortsat vækst *inden for* de grænser for udledninger og arealbrug, som treparten og staten har sat. Inden for de rammer har alle i sektoren bidraget med forslag. Nu skal sektoren og politikerne forholde sig til de tiltag, som vækstteamet anbefaler.

Vækst er, at der samlet set i sektoren kommer nye jobs, mere globalt salg af danske produkter og teknologier og et større bruttonationalprodukt. Vækst sikrer, at vi har arbejde og kan brødføde os selv i Danmark og i EU - og at vi forsyner og medvirker via teknologi og viden til at forsyne en voksende global befolkning i en usikker verden med sund, nærende og velsmagende mad produceret bæredygtigt.

Vækstteamet peger både på tiltag, der kan styrke sektorens robusthed på kort sigt, og på tiltag, der kan understøtte vækst på længere sigt gennem investeringer i nye produkter, teknologier og produktionsformer. Begge dele er nødvendige. De kortsigtede initiativer er vigtige, fordi et stærkt indtjeningsgrundlag er en forudsætning for investeringer og udvikling. Vækstteamets forslag er et vigtigt skridt i den rigtige retning. Nu handler det om at sikre, at fødevareklyngen bevarer styrken til at investere og udvikle sig under ændrede rammevilkår.

Vi har en unik mulighed for at lykkes både på kort og lang sigt af to grunde. For det første stiger efterspørgslen efter vores produkter, løsninger og teknologier til at producere fødevarer. Verdens befolkning stiger fra 8 til 10 milliarder i 2050. Mange bliver rigere og flere vil købe danske fødevarer. Forbrugere i hele verden har tillid til danske fødevarer, og dén tillid er adgangsbilletten til at sælge mere, foreslå nye madvaner og levere mere med ny teknologi.

For det andet er vores landbrug, fødevareindustri og biosolutions allerede førende i verden. Omstilling, innovation og udsyn er vores DNA. På jordbrug, mejeri, kød, ingredienser, biosolutions og teknologier ligger vi i top – med små og store brands og teknologivirksomheder, samt dygtige landmænd, industrioperatører, slagtere, ingeniører og sælgere. De skaber alle salg og job - fra Skagen til Svaneke.

På det grundlag anbefaler vækstteamet investeringer og tiltag, der styrker den nationale og EU's selvforsyning, giver højere udbytte af jorden, nye løsninger til at producere fødevarer bæredygtigt og bedre udnyttelse af restprodukter via biosolutions samt hurtigere adgang til markederne i Danmark, EU og globalt. Desuden anbefaler vækstteamet teknologi og investeringer, der kan understøtte landbrugets omstilling inden for de rammer, som følger af trepartsaftalen, herunder CO_2e-afgift, kvælstofregulering og arealomlægning, samt skalering af industriel fødevareproduktion via biosolutions – og som kan understøtte vores styrkepositioner inden for bl.a. fødevareindustri, ingredienser og biosolutions.

For landbruget er planteforædling, droner, kunstig intelligens, moderne staldsystemer, biosolutions og regenerativt landbrug en del af løsningen.

I ingrediens- og fødevareindustrien kan styrket eksport, lettere regler, opskalering, biobaserede løsninger som fermentering og nye planterige produkter være en del af svaret.

For virksomheder, der leverer produktionsteknologi, kan staldteknologi, satellitdata, biomasseraffinering, rådgivning og systemeksport åbne nye døre.

For 150 år siden drænede vi jorden, moderniserede landbruget og blev selvforsynende. Den omstilling, vi står i nu, er større. Den kræver investeringer på linje med omstillingen af energisektoren, og med et af verdens stærkeste erhverv kan vi ikke have et bedre afsæt. Nu skal landbrug, industri, finansiel sektor og staten føre løsningerne ud i livet.

Tiden er kommet til at se fremad og tage ansvar.

Kristian Hundebøll
Forperson

Vision og kriterier for vækstiltag

Verden står midt i en historisk udfordring – det gør landbrugs- og fødevareerhvervet også: Der er stigende global efterspørgsel på fødevarer og ernæring, som sammen med geopolitisk ustabilitet, begrænset adgang til bioressourcer, biodiversitetskrise, klimaforandringer og miljøpåvirkning, afgifter samt regulering og arealomlægning intensiverer presset på fødevareproduktionen og øger behovet for forsyningssikkerhed. Samtidig åbnes nye muligheder med handelsaftaler mellem EU og Indien, Australien og Sydamerika.

Situationen rummer et stort vækstpotentiale for dansk landbrug, fødevareindustri og biosolutions (herefter "sektoren"). Det er en dansk styrkeposition at kunne levere fødevarer, der smager godt, der er sunde, nærende og sikre, og som har et lavt miljø- og klimaaftryk. Vækstpotentialet er, at danske virksomheder kan udnytte styrkerne på eksisterende og nye markeder med flere og nye produkter, processer og teknologi. Men konkurrencen er hård, ikke mindst fra USA, Sydamerika og Kina.

Aftale om et Grønt Danmark fra juni 2024 og *Aftale om implementering af et Grønt Danmark* fra november 2024 sætter rammerne for en ny reguleringsmodel for kvælstof fra 2027 til beskyttelse af vandmiljøet, en CO_2e-afgift på lavbundsjord fra 2028 og på husdyr fra 2030 samt en yderligere omlægning af landbrugsareal til skov og natur frem mod 2045.

Det betyder, at det skal gå stærkt med at udvikle og udrulle løsninger til at opretholde en høj produktion og værdiskabelse samtidig med, at landbrugsarealet bliver mindre og at kvælstofreguleringen og CO_2e-afgift bliver introduceret i 2027, 2028 og 2030.

Vækstteamet omsætter visionen til fire vækstkriterier, som sætter rammen for, hvad de tiltag, som vækstteamet anbefaler, skal kunne bidrage til:

1. Sektoren skal øge sine globale markedsandele. FN forudser en global befolkning på omkring 10 mia. mennesker fra 2050 svarende til en tilvækst på godt 20 pct. i forhold til 2025. Den globale middelklasse med høj købekraft vokser endnu hurtigere med omkring 0,1 mia. mennesker om året, og der er parallelt potentiale for at løfte omkring 10 pct. af verdens befolkning ud af underernæring. Samtidig forudser OECD-FAO en vækst i produktionen af fødevarer på 13 pct. alene frem mod 2035[1]. "Fødevareklyngen" eksporterede i 2025 for 210 mia. kr. og kan opnå vækst ved at vinde andele af den øgede efterspørgsel efter bl.a. højværdiprodukter i de eksisterende værdikæder og udvikling og afsætning af nye teknologier, hjælpestoffer, fødevarer og ingredienser, f.eks. inden for biosolutions, hvor det globale marked ventes at stige fra 240 mia. EUR i 2020 til 640 mia. EUR i 2030[2]. Samtidig skal sektoren kunne innovere, producere og levere på den større efterspørgsel i konkurrence med de andre lande og leverandører, der øger deres produktion. Det er nødvendigt, at sektoren også på kort sigt frem mod 2030 står stærkt i en markedsposition, hvor danske virksomheder fortsat er med til at sætte standarder og retning på markederne, hvis sektoren skal få andel i den store efterspørgselsvækst frem mod 2050.

2. Sektoren skal styrke beskæftigelse og værditilvækst både i Danmark og internationalt. Sektoren har betydning for økonomien og beskæftigelsen i alle dele af landet og omkringliggende erhverv. "Fødevareklyngen" understøtter ifølge Landbrug & Fødevarer en beskæftigelse i Danmark på 183.000 personer og en bruttoværditilvækst på 130 mia. kr. i 2024, hvor der medtages direkte og indirekte effekter. Sektoren står for cirka 22 pct. af Danmarks vareeksport, hvilket i 2024 understøttede 131.000 arbejdspladser[3]. Samtidig yder biosolutions-sektoren en direkte værdiskabelse på 24 mia. kr. og beskæftigelse af 6.500 personer, som forventes fordoblet frem mod 2035[4].

3. Sektoren skal opfylde omstillings- og effektmålene og rammerne i *Aftale om et Grønt Danmark*. Det indebærer en reduktion af CO_2e-udledningerne med 1,8 mio. tons i 2030, etablering af 250.000 hektar ny skov frem mod 2045, omlægning af 140.000 hektar lavbundsjorde, inkl. randarealer, frem mod 2030, øgning af det økologiske areal, reduktion af kvælstofudledningen med 13.780 tons i 2030 samt 20 pct. beskyttet natur.

4. Staten og sektoren skal bidrage til at øge fødevareforsyningssikkerheden i Danmark, EU og globalt. Det betyder, at staten og sektoren bidrager til, at borgere har fysisk og økonomisk adgang til tilstrækkelige, sikre og nærende fødevarer til at føre et aktivt og sundt liv. Det skal bl.a. ske gennem optimering af eksisterende og skalering af nye produktionsformer.

Vækstteamets vision

Dansk landbrug, fødevareindustri og biosolutions skal omsætte den grønne omstilling til globalt lederskab gennem målrettet udvikling og eksport af produkter, innovative løsninger og teknologi samt styrket konkurrenceevne, øget værditilvækst og nye arbejdspladser – til gavn for Danmark og verden.

Oversigt over anbefalinger

Inden for rammerne af kommissoriet og vækstkriterierne ovenfor anbefaler vækstteamet otte hovedanbefalinger for at indfri visionen for sektoren:

1) Grøn grobund

Investér målrettet i nye dyrkningsmetoder og brug af ny, effektiv teknologi. Det kan skabe produktivitetsfremgang og styrke jordbrugets evne til at levere bæredygtige råvarer til både fødevareproduktion og biosolutions – også når arealomlægningen gennemføres.

2) Bæredygtig husdyrproduktion

Investér hurtigt i nye stalde, herunder i håndtering af husdyrgødning, klima- og miljøteknologi, dyrevelfærd, bæredygtigt foder, avlsinitiativer og digitale løsninger. Det kan sikre bæredygtige råvarer, arbejdspladser, værdi, fødevareforsyningssikkerhed og eksport.

3) Planterige fødevarer og ingredienser

Styrk udvikling og produktion af planterige fødevarer og ingredienser. Det kan øge eksporten og styrke danskernes efterspørgsel efter planterige fødevarer.

4) Værdi i sidestrømme

Investér hurtigt i produktion og raffinering af dansk biomasse til bl.a. biogas, gødning, protein og råmateriale til biosolutions. Det kan sænke sektorens sårbarhed over for usikre forsyningskæder og geopolitiske skift, og det kan forbedre dens klimaprofil og skabe nye arbejdspladser.

5) Biosolutions som vækstmotor

Etablér hurtigt infrastruktur til storskala demonstration og skalering, sikr stærke finansieringsmuligheder samt konkurrencedygtige godkendelsesprocesser med henblik på at fordoble beskæftigelse frem mod 2035 og positionere Danmark som spydspids i Europa for skalering af biosolutions.

6) Lettere markedsadgang og færre byrder

Gør regler enklere, sagsgange kortere og gebyrer lavere i både Danmark og EU. Det kan give virksomheder hurtigere og bedre adgang til danske, europæiske og globale markeder.

7) Global grøn vækst

Hjælp sektoren mere med at bane vejen for danske styrkepositioner. Realisering af uudnyttede potentialer kan øge eksporten på både nær- og fjernmarkeder.

8) Vækst via viden

Giv sektoren bedre vilkår for generationsskifte og for at tiltrække og fastholde medarbejdere. Det kan styrke og opbygge de kompetencer, der skal tiltrække omstilling, innovation, vækst og arbejdspladser.

1 Grøn grobund

Anbefaling 1

Investér målrettet i nye dyrkningsmetoder og brug af ny, effektiv teknologi. Det kan skabe produktivitetsfremgang og styrke jordbrugets evne til at levere flere og mere bæredygtige råvarer til både fødevareproduktion og biosolutions – også når arealomlægningen gennemføres.

Med *Aftale om et Grønt Danmark* bliver ca. 15 pct. af landbrugsarealet omlagt frem mod 2045, heraf ca. halvdelen inden 2030. Dertil skal det økologisk dyrkede areal fordobles, ligesom en øget markregulering potentielt kan sænke produktionen af visse afgrøder. Ydermere indføres et nationalt sprøjteforbud på de sårbare grundvandsdannede områder, samtidig med at en række kemiske aktivstoffer inden for en kort årrække udfases. Samlet set betyder det en væsentlig nedgang i det samlede produktionsomfang og produktivitet per hektar dyrket jord.

For at begrænse reduktion i produktionen og sikre de bedste forudsætninger for fremtidig vækst og værditilvækst i jordbruget skal det være et fokuspunkt, at dyrkningsegnede arealer ikke udtages, mens arealer med størst natur-, klima-, drikkevands- og miljøpotentiale udtages først. I tillæg hertil er der brug for en særlig opmærksomhed på bedre rammevilkår for højværdiafgrøder som f.eks. konsumafgrøder, stivelseskartofler samt frugt og grønt, der er særligt konkurrenceudsatte.

Der er derfor behov for udrulning af nye og eksisterende teknologier samt datadrevne produktionsmetoder i jordbruget, der både understøtter målsætningerne i *Aftale om et Grønt Danmark* og delvist afbøder et forventet tab i produktionsgrundlag, der opstår som konsekvens af aftalen og udfasningen af kemiske pesticider. En styrket anvendelse af data og præcisionsteknologi kan reducere input og dermed markens miljø- og klimaaftryk - samt bidrage til at forbedre jordens frugtbarhed og kulstofopbygning.

Tiltagene harmonerer med den nye kvælstofreguleringsmodels grundlæggende principper om målrettet regulering og reduktion af kvælstoftab til vandmiljøet, samtidig med at landbrugets produktivitet fastholdes. Planteforædling med nye genomteknikker (NGT) har et særligt stort potentiale, da det kan give sorter, der udnytter kvælstof bedre og er mere robuste. Biosolutions kan ligeledes øge udbyttet, styrke planternes sundhed og reducere behovet for kemiske pesticider, f.eks. gennem biostimulanter og biologisk plantebeskyttelse.

På grund af længere dyrkningssæson skabes der mulighed for dobbeltafgrøder på samme mark i samme vækstår, hvilket skal udnyttes til øgede udbytter og desuden bidrage til, at marker-

Eksempler på planteforædling og biologiske løsninger (biosolutions) til jordbruget

- **Nye genomteknikker (NGT):** NGT er nøglen til at sikre øget produktivitet og værditilvækst i planteproduktionen. Med brug af nye genomteknikker (NGT) er det muligt at indsætte resistensgener mod f.eks. kartoffelskimmel og andre plantesygdomme. Det giver modstandsdygtighed og gør det muligt at opretholde samme udbytter med stærkt reduceret brug af sprøjtemidler.
- **Biostimulanter:** Mikroorganismer og biologiske signalmolekyler bruges til at stimulere plantevækst inden for landbrug. Dette kan resultere i sundere planter, der er mindre sårbare over for stress og giver højere udbytte af afgrøder.
- **Biologisk plantebeskyttelse:** Biologisk plantebeskyttelse kan mindske plantestress og opretholde udbyttet. F.eks. kan bakterier bruges til at kolonisere planterødder i landbruget for at reducere skadedyr og sygdomme.

ne er grønne i en længere periode af året. Flerårige afgrøder såsom græsser, kløver og lucerne kan bidrage til øget kulstoflagring og reduceret kvælstofudvaskning samtidig med, at de forbedrer jordens sundhed og mindsker behovet for gødning og tilmed har en stor biomasseproduktion.

På baggrund af danske og internationale erfaringer med regenerativt jordbrug skal regeringen, myndigheder og private aktører bidrage til en international ramme for regenerativt jordbrug med fælles kriterier for industrien og landbruget, hvor recirkulering af næringsstoffer og kaskadeudnyttelse integreres. Det kan inspirere til en kommende international standard.

Aftale om et Grønt Danmark åbner for en ny mulighed, hvor landmændene også leverer skovrejsning, naturpleje og biodiversitetsforvaltning. Nye skov- og naturarealer skaber et voksende behov for ekstensiv drift og pleje, hvor græssende husdyr bliver et centralt virkemiddel, og landmændene kan dermed etablere nye naturplejebaserede driftsgrene. På de nye arealer med skov kan der skabes bæredygtig skovdrift, hvor der kan høstes træbiomasse.

I forlængelse af anbefalingen foreslår vækstteamet følgende konkrete tiltag:

Beskyttelse af det produktive og værdiskabende jordbrug: Staten og sektoren skal gøre det muligt at vurdere landbrugsarealernes produktivitet og betydning for værdiskabelse. Disse vurderinger skal indgå som en samlet del af grundlaget, når der skal træffes beslutninger om udtagning af landbrugsarealer til fordel for natur eller skov. Samtidig skal staten give landmændene størst mulige frihedsgrader til at dyrke værdifulde afgrøder med færrest mulige begrænsninger, så både biomasseudbytte og økonomisk udbytte kan optimeres efter de lokale forhold.

Udbredelse af regenerativt jordbrug: Der skal igangsættes fem flerårige stor- og småskala demonstrationslandbrug, der afprøver regenerative dyrkningstiltag, som opbygger jordens frugtbarhed og kulstofbinding samt øger biodiversiteten både over og under jorden. Demonstrationslandbrugene skal bidrage til en definition, skalering, dokumentation og vidensopbygning. På baggrund af erfaringer fra eksisterende indsatser skal der etableres en arbejdsgruppe for regenerativt jordbrug med deltagelse fra hele værdikæden, som drives af staten, sektoren, kommercielle virksomheder og andre aktører. Arbejdsgruppen skal kortlægge og udbrede anerkendelsesværdige og effektive regenerative metoder samt identificere barrierer og muligheder for at fremme dem i Danmark og Europa. Arbejdet peger frem mod at udbrede anerkendelsen og standardiseringen af regenerative metoder i værdikæderne i Europa.

Planteforædling til fremtidssikret og robust planteproduktion: Staten og sektoren skal igangsætte en langsigtet, fælles strategi mellem staten og planteforædlingsbranchen for at udvikle, teste og demonstrere nye plantesorter, der styrker resiliens, produktivitet, klima og miljø. En særlig prioritet skal være den hurtige udnyttelse af mulighederne i NGT som middel til øget produktivitetsfremgang, når reguleringen er endeligt på plads. Det er afgørende, at sorter forædlet med NGT kan afprøves under realistiske dyrkningsforhold (regulatoriske sandkasser). Staten skal udpege et dedikeret areal til denne afprøvning for danske forædlere.

Biologisk planteværn: Staten, videns- og forskningsinstitutioner samt virksomheder fra ind- og udland skal igangsætte treårige sprintprojekter til modning og afprøvning af nye aktivstoffer og behandlingsformer på markerne under praksisnære forhold med henblik på at kunne understøtte en godkendelse i Danmark. Endvidere identificeres biologiske alternativer til planteværn, som er under udfasning. Dette arbejde skal samtænkes med strategien for planteforædling, og arbejdet skal forankres i en ny national styregruppe.

Positionsbestemt planteproduktion og automatisering (præcisionslandbrug): Staten og sektoren skal iværksætte en målrettet indsats for udbredelse af præcisionslandbrug, satellitdata og automatisering i planteavlen. Indsatsen skal understøtte positionsbestemt og stedsspecifik styring af såning, gødning og plantebeskyttelse gennem anvendelse af sensorer, data- og AI-baseret beslutningsstøtte, robotteknologi samt præcisionssprøjtning og gødskning. Den målrettede indsats skal indeholde ændret regulering, spotsprøjtning som en mulighed i risikovurdering af planteværn, incitamenter og rådgivning, der belønner præcisionsbaseret drift og understøtter investeringer i moderne teknologi gennem økonomisk støtte.

2 Bæredygtig husdyrproduktion

Anbefaling 2

Investér hurtigt i nye stalde, herunder i håndtering af husdyrgødning, klima- og miljøteknologi, dyrevelfærd, bæredygtigt foder, avlsinitiativer og digitale løsninger. Det kan øge produktiviteten, sikre bæredygtige råvarer, arbejdspladser, fødevareforsyningssikkerheden og eksport.

Husdyrproduktion er i dag den mest betydningsfulde værdiskaber i dansk landbrug og står for en eksportværdi på ca. 72 mia. kr., hvilket svarer til en tredjedel af fødevaresektorens eksport[5]. Danmark har stærke positioner på flere vækstmarkeder, og der er betydeligt potentiale for at udbygge denne position både for økologiske og konventionelle fødevarer samt imødekomme en del af den stigende fødevareefterspørgsel med danskproducerede varer.

Samtidig medfører *Aftale om et Grønt Danmark* nye og markant skærpede rammevilkår for den animalske produktion, herunder øget regulering af næringsstofudledning fra 2027 og CO_2e-afgift på husdyrproduktion fra 2030. Derudover indføres øgede velfærdskrav til kvægstalde fra 2034 samt en firepartsaftale om fremtidens griseproduktion, hurtig implementering af dyrevelfærdsregler og forbud mod ekstremavl.

For at sikre en højere dyrevelfærd, værditilvækst og øget eksport er det afgørende at investere i staldteknologier, håndtering af husdyrgødning og foderløsninger. Yderligere er det vigtigt at fremskynde udviklingen for at reducere samfundets udledninger af klimagasser hurtigst muligt inden for rammerne af en CO_2e-afgift. Der skal derfor sættes ekstra fart på udviklingen af klimateknologier og -tiltag til den animalske sektor, der på kort sigt kan reducere emission af metan for dermed at opnå reduktion i CO_2e-afgiften og nedsætte kvælstofudledningen. Landbrugets investeringer blev i 2024 positive for første gang siden 2008, hvilket kan afspejle en fornyet investeringslyst. Denne udvikling bør styrkes og understøttes, så investeringer i landbruget forbliver positive frem mod 2030.

Som det fremgår af *Aftale om et Grønt Danmark*, skal provenuet fra husdyrafgiften i 2030-2031 tilbageføres til målrettede investeringer i klimateknologi, grønne tiltag og produktionsomstilling for de landbrugere, der rammes hårdest af afgiften og har begrænsede muligheder for hurtig omstilling. Derfor bør der laves målrettede ordninger, så omstilling er et attraktivt alternativ til lukning af bedrifter samt evt. til flytning af bedrifter til områder i Danmark, hvor husdyrproduktionen kan udvides. Samtidig skal der ske en nedbringelse af de regulatoriske barrierer for godkendelse af nyt staldbyggeri, tilbygninger og infrastruktur til stald og lager samtidig med, at der opretholdes et højt beskyttelsesniveau. Der skal også ske en forenkling og væsentlig reduktion af sagsbehandlingstiderne for miljøgodkendelser samt en modernisering af ammoniakreglerne.

Konkrete forslag fremgår af konkurrencekraftskataloget i anbefaling 6. Der er et vækstpotentiale for fødevarevirksomheder i Danmark ved at kunne dokumentere effekter på klima, miljø og natur overfor internationale fødevarebrands og detailkæder. Dansk husdyrproduktion har gode forudsætninger for bæredygtig vækst, da Danmark har en af de mest klimaeffektive animalske produktioner i verden. På tværs af internationale studier ligger Danmark blandt de lande med lavest klimaaftryk pr. kg. mælk, hvor udledningen typisk er 15–39 pct. lavere end gennemsnittet i de lande, Danmark sammenlignes med[6].

Der er et vækstpotentiale i fjerkræ, der drives af en stærk forbrugertrend med stigende efterspørgsel efter lyst kød, der har en relativt lav CO_2e-udledning. Dette kombineret med høj veterinær sundhedsstatus, stærk global markedsadgang, lavt klimaaftryk, proaktiv udvikling i krav til dyrevelfærd og lavt antibiotikaforbrug giver gode muligheder for vækst på det europæiske marked.

Danmark har gennem flere år opbygget en global position inden for økologi og står stærkt på nærmarkeder som Tyskland og Sverige, men også i Asien, hvor økologi i gennemsnit udgør 10 pct. af den samlede eksport de sidste fem år[7]. I *Aftale om implementering af et Grønt Danmark* indgår en ambition om at fordoble det økologiske areal i 2030 i henhold til Landbrugsaftalen fra 2021, hvilket åbner for et væsentligt potentiale for at styrke eksporten af økologiske varer. I 2024 udgjorde eksporten af økologiske varer over 3,6 milliarder kroner. Senest steg den samlede økologiske eksport med 4 pct. fra 2023 til 2024[8].

Præcisionshusdyrbrug er centralt for videreudviklingen af den danske husdyrproduktion. Der indsamles mange data om vægt, energibalance og løbende foderoptag og lignende. Disse oplysninger omsættes via AI til konkrete styringsværktøjer, der kan øge både produktivitet og dyrevelfærd. Samtidig kan disse datakilder bruges som dokumentation for direkte og indirekte klimaforbedringer.

I forlængelse af anbefalingen foreslår vækstteamet følgende konkrete tiltag:

Investeringer i stalde: Staten og sektoren skal implementere en samlet stald- og husdyrgødningspakke, som skal bane vej for nye lavemissionsstalde, renovering af stalde, øget kapacitet til opbevaring af husdyrgødning og avanceret teknik til håndtering af øgede krav til klima, ammoniak, vandmiljø, natur og dyrevelfærd. Målet er at sikre de nødvendige bruttoinvesteringer frem mod 2035. Som katalysator skal der oprettes en tilskudsordning på minimum 250 mio. kr. årligt fra 2027 til 2035, som øremærkes til stalde for at imødekomme øgede krav til klima, miljø og dyrevelfærd. Herunder nedsættes en hurtigt arbejdende arbejdsgruppe, som skal afdække behovet for og størrelsen på en tilskudsordning, der øremærkes til øget lagerkapacitet for husdyrgødning for at imødekomme skærpede krav fra den nye kvælstofreguleringsmodel.

Bæredygtigt foder til landbruget: Staten og landbrugssektoren skal i fællesskab fremme udvikling og ibrugtagning af foderløsninger, der dokumenteret reducerer klimaaftrykket og tager hensyn til dyresundhed og -velfærd. Indsatsen skal styrke forskning og understøtte godkendelse og anvendelse af bæredygtige foderråvarer og -ingredienser samt fodertilsætningsstoffer, som reducerer emissioner fra både foderproduktionen og dyrenes fordøjelse (herunder enterisk metan). Målet skal være, at flere klimaeffektive foderløsninger skal godkendes som klimavirkemiddel indenfor rammerne af CO_2e-afgiften for husdyr og i EU-regi. Staten og branchen skal sammen undersøge mulighederne for at udvikle økonomiske incitamenter til landbrugerne, så de har mulighed for og tilskyndelse til at vælge det mest bæredygtige importerede foder. Det skal samtidig sikre, at miljø-, natur- og klimaeffekter i hele værdikæden er tilgængelige i beslutningsgrundlaget om fodringsstrategier og fodermidler. Beregninger heraf kan med fordel tage udgangspunkt i den europæiske standard for livscyklusvurderinger (PEF).

Hurtig udrulning af klima- og miljøløsninger: Staten skal i samarbejde med sektoren opprioritere hurtigere udvikling, enklere godkendelser og nemmere ibrugtagelse af nye tiltag og virkemidler til effektiv reduktion af metan, kvælstof, ammoniak og lattergasudledninger fra husdyrproduktion. Det skal lette sektorens arbejde med at håndtere CO_2e-afgift og møde udledningsgrænser mv. Teknologier, der bringes i spil, er f.eks. teknologi i stalde og husdyrgødningslagre, ammoniakløsninger og digitale løsninger på bedriftsniveau. På længere sigt er avlsindsatser også effektive, hvis der investeres nu. Emissioner som ammoniak og lugt kan være reelle barrierer for videreudvikling af husdyrproduktionen, hvorfor der bør videreudvikles tiltag til at reducere disse samt revurdering af regulatoriske rammer.

Datadrevne værktøjer, der omsættes til klima og bundlinjeeffekt: Staten skal i samarbejde med sektoren styrke mulighederne for, at klimaeffekter kan dokumenteres enkelt og sikkert både i den daglige drift og over for myndigheder og kunder. Det skal gøre det nemmere at levere på dokumentationen og på sigt forhåbentlig gøre det muligt for landmænd at kapitalisere på reduktionerne. Samtidig skal der ske en strategisk forsknings- og innovationsindsats for udvikling af billige, robuste sensorer, måleudstyr og billedanalyse samt for at kombinere data med AI for at udvikle fremtidens styrings- og managementværktøjer med fokus på både dyrevelfærd, forebyggelse og produktivitet.

3 Planterige fødevarer og ingredienser

Anbefaling 3

Styrk produktionen af planterige fødevarer og ingredienser. Det kan øge eksporten og styrke danskernes efterspørgsel efter planterige fødevarer.

Plantebaserede og planterige fødevarer har et stort potentiale i fremtidens fødevaresammensætning, der kan bidrage til øget sundhed og et fødevaresystem med lavere miljø- og klimaaftryk. Globalt står planteproteiner for over halvdelen af verdensbefolkningens proteinindtag, og den internationale efterspørgsel forventes at stige fra 350 mia. kr. i 2023 til 1.100 mia. kroner i 2030[9]. Efterspørgslen efter bælgfrugter alene forventes at stige med 19 pct. frem mod 2035[10]. Danmark eksporterer allerede i dag plantebaserede og planterige fødevarer for 25 mia. kr., hvilket forventes at stige til 35 mia. kr. i 2030[11]. I Danmark vokser efterspørgslen også. Salget af kød- og fiskealternativer er tredoblet fra 2016 til 2023, ligesom salget af plantedrikke er mere end firedoblet fra 2009 til 2023[12].

Danske virksomheder er allerede førende inden for plantebaserede ingredienser, og flere danske virksomheder udvikler plantebaserede og planterige løsninger herunder ingredienser til produktion af alkoholfrie øl. Denne styrkeposition bygger på en højt specialiseret landbrugs- og fødevareindustri og stærk gastronomisk scene. Ifølge AgriFoodture kan en global markedsandel på 1-3 pct. for plantebaserede fødevarer og ingredienser potentielt skabe 5-14 mia. kr. i øget omsætning for Danmark[13].

Den plantebaserede fødevareproduktion står dog over for flere udfordringer. Forbruget af plantebaserede alternativer er fortsat begrænset, og det samlede indtag af frugt og grønt er stagneret. Dog ses en stigning i forbruget af bælgfrugter. Samtidig har dansk frugt- og grøntproduktion svært ved at konkurrere internationalt, hvor produktionen af konsumafgrøder på markerne begrænses af rammevilkår som pesticidregulering, kvælstof og høje produktionsomkostninger[14].

Det kortsigtede vækstpotentiale er derfor både at styrke danske humane konsumafgrøder såsom dyrket frugt og grønt til hjemmemarkedet og at styrke markedstrækket efter plantebaserede og planterige fødevarer. Dette kan eksempelvis ske ved øget afsætning til dansk detailhandel og til offentlige måltider i f.eks. kantiner, daginstitutioner og skolemadsordninger. Målet er, at et styrket hjemmemarked bliver springbræt for afsætning på nær- og internationale markeder samt eksport til globale markeder. Det kræver, at produkterne lever op til forbrugernes forventninger til pris, smag, tekstur, sundhed og funktionalitet. Der er derfor behov for styrket forskning og udvikling i bl.a. robotteknologi til brug i plantesektoren, investeringer i skalering og markedsfremme samt praksisnær viden og rådgivning målrettet produktion af konsumafgrøder.

Hvad er plantebaserede og planterige fødevarer?

Plantebaserede fødevarer omfatter alt fra frugt, grønt og kornprodukter til bælgfrugter og vegetabilske ingredienser fra kartofler, der indgår i fødevarer. Dertil kommer plantepaté og smørbart med planteolier, der er fremstillet af planter, samt spiselige svampe, tang, alger og gavnlige mikroorganismer. Plantebaserede ingredienser kan også anvendes i animalske produkter som hybridprodukter, der kombinerer egenskaber fra begge. Dette for at forbedre smag og tekstur samt reducere prisen og klima- og miljøaftryk samt imødekomme forbrugernes præferencer for kendte produkter.

I forlængelse af anbefalingen foreslår vækstteamet følgende konkrete tiltag:

Nyt powerhouse for udvikling af plantebaserede fødevarer: Staten og sektoren skal undersøge, hvordan der kan skabes bedre rammer for videns-, udviklings- og demonstrationsaktiviteter inden for plantebaserede fødevarer. Initiativet vil fremme videnskabelig og praksisnær vidensdeling samt understøtte samarbejdet mellem restauranter, iværksættere og primærproduktion om udvikling af nye, innovative plantebaserede fødevarer og smag. Målet er at skabe et internationalt powerhouse, der tiltrækker og fastholder internationalt talent og understøtter skalering af virksomheder. Afdækningen af den konkrete model og finansiering foretages i samarbejde mellem bl.a. vidensinstitutioner, ministerier, startup-miljøer og virksomheder.

Hurtigere skalering af nye produktioner: For at sikre mere kommerciel udvikling og skalering af nye plantebaserede og planterige fødevareproduktioner, skal staten forbedre mulighederne for finansiering og skalering i Danmark gennem målretning af forsknings- og innovationsmidler. Samtidig skal regeringen afsøge mulighederne for at etablere skattefradrag for omlægning af produktionsfaciliteter til nye grønne teknologier og sikre bedre vilkår for at tiltrække tidlig risikovillig privat kapital via f.eks. en ordning som britiske EIS. Herudover skal Plantefonden gives mulighed for at støtte projekter om hybridprodukter med en mindre andel af animalske ingredienser.

Gør Danmark til et sundt og attraktivt hjemmemarked: For at skabe eksporterbare succeser er det afgørende, at hjemmemarkedet giver mulighed for at teste og bevise kommerciel relevans for lokalt produceret frugt og grønt, plantebaserede fødevarer og biosolutions, f.eks. ingredienser produceret via svampefermentering. Den offentlige sektor spiller med ca. 1 mio. daglige måltider en central rolle i at skabe efterspørgsel. Vækstteamet opfordrer derfor regeringen til at gøre Danmark til et attraktivt hjemmemarked for plantebaserede og planterige fødevarer. Det bør ske ved, at offentlige måltider – herunder f.eks. skolemad og kantineordninger – følger De Officielle Kostråd samt ved at samle detailhandlen om en ambition om at opstille konkrete målsætninger for salget af plantebaserede og planterige fødevarer, herunder fødevarer baseret på biosolutions. Indfrielsen af målsætningerne skal evalueres løbende af Erhvervsministeriet.

Mere dansk dyrket frugt og grønt: Regeringen skal etablere en støtteordning for omlægning til resiliente produktionssystemer, som er gavnlige for klima og miljø. Det vil støtte landmænd, der ønsker at omlægge deres produktion til frugt, grønt samt proteinafgrøder, så risikoen, især i de første mest risikable år, reduceres. Derudover skal regeringen undersøge, hvordan produktionen af frugt og grønt samt proteinafgrøder og præcisionsteknologi kan støttes i højere grad vha. EU's fælles landbrugspolitik. Produktionsformer som vertikalt landbrug, væksthuse og andre mindre arealkrævende produktionstyper skal også indtænkes. Endelig skal der etableres et videnscenter (med samme konstruktion som ICROFS) med det formål at samle, udvikle og udbrede viden om dyrkning af konsumafgrøder, herunder frugt og grønt samt proteinafgrøder i marken.

4 Værdi i sidestrømme

Anbefaling 4

Investér hurtigt i dansk biomasse til bl.a. biogas, gødning, protein og råmateriale til biosolutions. Det kan sænke sektorens sårbarhed over for usikre forsyningskæder og geopolitiske skift, og det kan forbedre dens klimaprofil og skabe nye arbejdspladser.

Import af inputstoffer er en sårbarhed for fremtidig vækst. Derfor er det rettidig omhu at sikre øget selvforsyning af nøglekomponenter til landbrug, fødevarer og biosolutions. Denne sårbarhed understreges af aktuelle konflikter i Mellemøsten og Ruslands invasion af Ukraine. Selvom importerede produkter ikke medregnes i det danske nationale klimaregnskab, udgør importen en væsentlig del af virksomhedernes klimaregnskab, ligesom vækst og forsyningssikkerhed kan hæmmes på grund af toldbarrierer og geopolitiske forstyrrelser.

Det gælder f.eks. kvælstofgødning, der er afgørende for produktiviteten i landbruget, herunder mængden af protein i afgrøderne. Danmark importerer ca. 900.000 tons fossilt baseret kunstgødning om året, hvilket svarer til en CO_2e-udledning på 750.000 tons. Brugen kan reduceres ved at tildele kvælstofgødning præcist i forhold til hvilke planter, der har brug for gødning på hvilke tidspunkter samt investeringer i grøn gødning og øget brug af biologisk gødning.

Kaskadeudnyttelse af restprodukter fra bl.a. landbrugssektoren kan skabe værditilvækst ved at omdanne restprodukter til fødevarer, ingredienser og medicinske produkter. De ikke fødevareegnede restprodukter bidrager til øget dansk selvforsyning af energi, der supplerer fossilt baseret naturgas. Det fremgår af regeringens Klimastatus- og fremskrivning (2026), at produktionen af opgraderet biogas i Danmark opgørelsesmæssigt skønnes at overstige det samlede danske forbrug af ledningsgas i 2035. Ved en effektiv udnyttelse af restprodukter og sidestrømme fra fødevareproduktionen i Danmark kan der leveres 15-20 pct. af hele Danmarks energiforbrug[15]. Det skaber værditilvækst at opgradere restbiomasse til produkter med højere værdi. Dertil kommer, at biomasse er en unik og eftertragtet kilde til kulstof, der er en nøglekomponent i mange biobaserede produkter som f.eks. plastik, flybrændstof, byggematerialer og kemikalier.

Kulstof fra biomasse er en knap ressource, der skal opsamles og anvendes til fossilfrie produkter og kulstoflagring. Biosolutionssektoren er også afhængig af biomasse, bl.a. til fermentering af vegetabilske sukkerarter og stivelse. Danmark har allerede i dag en produktion af sukker fra roer, men for at fremtidssikre råvaregrundlaget og bidrage til øget bæredygtighed, skal der satses på raffinering af afgrøder som f.eks. foderkorn, græs og majs.

Af den samlede danske proteinforsyning til husdyrproduktion udgør importeret sojaprotein ca. 25 pct., hvor resten er nationalt eller fra nærmarkeder. Andre proteinkilder kan være bælgfrugter, fermentering og proteiner fra raffinering af biomasse. Dyrkning af græs til proteinraffinering er et værdifuldt erhvervsudviklingstiltag i den nye kvælstofreguleringsmodel og kan bidrage til øget kulstoffangst og -lagring. Vækstteamet vurderer, at kløvergræs fanger ca. 10 tons CO_2e i blade og stængler og ca. 1,8 tons CO_2e i rodmateriale pr. ha. Dette potentiale bør indarbejdes som konkret element i eksisterende klimavirkemidler som f.eks. biogas, CCS og biokul. Når biomasse skal kaskadeudnyttes, skal omkostningerne holdes nede, hvilket bl.a. sker ved samlokalisering i industrielle symbioser.

Kulstofpotentialet og kaskadeudnyttelse

Rest- og sidestrømme (biomasse) i fødevareproduktionen skal udnyttes, så kulstof trækkes ud af biomassen og anvendes. Herved undgås en senere forrådnelse, hvor kulstof ender som skadelige emissioner i form af metan og CO_2. Det indfangede biogene kulstof anvendes til fødevarer, foder eller substitution af fossile råvarer, mens næringsstoffer recirkuleres og reducerer behovet for kunstgødning. Som led heri udvindes metan, der kan opgraderes og tilføres gasnettet, mens det sidste trin i kaskadeudnyttelsen er lagring af kulstof i landbrugsjorden (biokul) eller i undergrunden (CCS).

Vækstteamet vurderer, at midler afsat i *Aftale om et Grønt Danmark* til fremstilling og udbringning af biokul (pyrolyse) bør suppleres med en indsats for forskellige teknologier og bidrag til kulstoflagring og en samlet satsning på dyrkning af landbrugsafgrøder med høj CO_2-fangst og grøn bioraffinering. Dette kan skabe grundlag for øget forsyning af råmateriale til energi, protein, byggeindustrien og kulbrinter, der kan bidrage til omkostningseffektiv kulstoflagring ved biokul og *Carbon Capture and Storage* (CCS). Øget selvforsyning med f.eks. bæredygtigt produceret gødning, biogas og proteiner kan skabe globale reduktioner i CO_2e-udledning, der indgår i virksomhedernes klimaregnskaber i forbindelse med *Science Based Targets*. I forhold til den nationale emissionsopgørelse betyder FN's territorialprincip og den danske klimalov, at globale klimaeffekter ikke godskrives i det danske klimaregnskab.

I forlængelse af anbefalingen foreslår vækstteamet følgende konkrete tiltag:

Næringsstoffer til jordbruget: Staten, private fonde, kommuner og sektoren skal gå sammen om at understøtte iværksættelse af en samlet næringsstofindsats, der skal bestå af 1) afgiftsfritagelse af den ustøttede biogas, som leveres via gasnettet, 2) investeringer i teknologier, der muliggør, at afgasset biomasse tilføres præcist og efter behov, og at den kan transporteres over større afstande og 3) etablering af fuldskala produktion af *Power-to-X*-gødning baseret på vedvarende energikilder.

Realisering af biogent kulstof: Staten og sektoren skal vise vejen for realisering af projekter for effektiv opsamling og nyttiggørelse af biogent kulstof. Det skal ske ved at tilrette reguleringen af kulstoffangst, -udnyttelse og -lagring, så der skabes incitamenter til kaskadeudnyttelse, udnyttelse af restprodukter på lavere niveauer og reduktion af tab af biogent kulstof til atmosfæren.

Råmateriale til biosolutions: Staten skal igangsætte initiativer, der frem mod 2035 kan understøtte bl.a. skalering af afgrødebaseret bioraffinering til råmateriale med henblik på at øge selvforsyningen heraf til bl.a. fermenteringsindustrien og som byggeklodser til udvikling af biobaserede kemikalier, bioplast, proteiner og brændstof samt kaskadeudnyttelse af restprodukter i biogasanlæg i samspil med realisering af EU's Bioøkonomistrategi 2025.

Raffinering af græs: For at skabe synergi til målrettet regulering af kvælstof skal staten oprette en ny tilskudsordning i 2027 til raffinering af græs med henblik på samtidig udnyttelse af potentialer for protein-, energi- og kulstoflagring. Ordningen indfases frem mod 2035, hvor teknologien forventes at være kommercielt moden. Tiltaget kan eventuelt skaleres og udbredes til andre proteinprodukter som f.eks. fermentering.

Incitament til upcycling til nye fødevarer: Regeringen bør igangsætte en indsats, der stimulerer det økonomiske incitament til at udnytte eksisterende side- og reststrømme til at skabe nye fødevarer (upcycling) og fjerner regulatoriske barrierer herfor. Der igangsættes en kortlægning, der adresserer sidestrømmenes potentiale samt regulatoriske barrierer og nuværende dis-incitamenter på vejen fra "madaffald til højværdi-fødevarer".

5 Biosolutions som vækstmotor

Anbefaling 5

Etablér hurtigt infrastruktur til storskala demonstration og skalering, sikr stærke finansieringsmuligheder samt konkurrencedygtige godkendelsesprocesser med henblik på at fordoble beskæftigelse frem mod 2035 og positionere Danmark som spydspids i Europa for skalering af biosolutions.

Biosolutions er en dansk styrkeposition med betydeligt vækstpotentiale, og det globale marked vokser hastigt. På globalt plan har præcisionsfermentering f.eks. en forventet årlig vækst på 46 pct. frem mod 2032[16]. Det er en løsning, der allerede er skalerbar, og hvor Danmark står stærkt både forskningsmæssigt og industrielt. Danske virksomheder er også verdensførende inden for fermentering og avancerede ingredienser, især teknologi til produktion af proteiner, enzymer og kulturer. Nye handelsaftaler mellem EU og Indien, Sydamerika, Japan og Australien kan yderligere forbedre det danske potentiale for vækst.

Biosolutions kan bidrage til øget fødevareforsyning og fødevaresikkerhed, bl.a. gennem produktion af højkvalitetsproteiner og ingredienser via fermentering samt løsninger, der kan forbedre fødevarers ernæringsværdi, holdbarhed, tekstur og smag. I landbruget kan biosolutions styrke afgrøders robusthed og ressourceudnyttelse gennem løsninger, der reducerer behovet for kemikalier. Samtidig kan biosolutions anvendes industrielt ved at forædle landbrugsprodukter samt udnytte restprodukter fra landbruget og fødevareproduktion til at producere fødevarer, foder, materialer og ikke-fossil energi som biogas, hvilket kan bidrage til dansk og europæisk forsyningssikkerhed og accelerere den grønne omstilling.

Biosolutions kan dermed spille en central rolle i at understøtte en effektiv og miljømæssigt bæredygtig produktion af afgrøder i landbruget. Samtidig bidrager biosolutions til en mere effektiv forædling og øget værdiskabelse af afgrøder produceret i både dansk landbrug og på globalt plan.

Men den internationale konkurrence på området er hård og tiltagende. Selvom Danmark og EU har udpeget bioteknologi som afgørende for fremtidens konkurrenceevne og sikkerhed, og gennem bl.a. Kommissionens bioøkonomistrategi samt Biotech Act I og II styrker sit fokus på biosolutions, er der behov for at øge ambitionsniveauet. Særligt USA, Kina og Indien har ambitioner om at blive verdensledende inden for biosolutions og investerer massivt i forskning, udvikling og infrastruktur. Dertil kommer kortere og mindre komplekse godkendelsesprocesser i disse regioner end i EU. Det kan f.eks. tage helt op til seks-otte år at få godkendt et biologisk plantebeskyttelsesprodukt i EU mod to-tre år i USA[17].

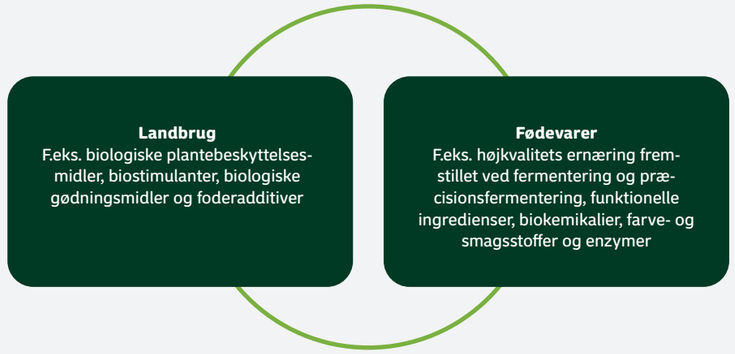
Danmark og Europa skal derfor løfte vækstbarriererne hurtigt og målrettet, hvis vi skal styrke vores markedsposition. Det gælder skaleringsudfordringer som følge af høje udviklingsomkostninger, høje energipriser, usikkerhed om forsyning af råvarer samt mangel på demonstrationsfaciliteter og produktionsanlæg i stor skala. Samtidig kræver udvikling af biosolutions store og langsigtede investeringer, særligt i vækstfaserne. Selvom EIFO allerede investerer i biosolutions, er der behov for bedre adgang til kapital på hele skaleringsrejsen. Det skal også være en prioritet for EU at nedbringe godkendelsestiderne og kompleksiteten i reguleringen, jf. anbefaling 6. Hvis vi ikke handler nu, vil innovationen flytte til andre regioner – og Danmark og Europa risikerer at blive hægtet af i det globale kapløb med tab af vækst, arbejdspladser og eksport til følge.

Konkurrencen fra USA og Kina

Kina planlægger at etablere over 20 nye skaleringsfaciliteter inden 2027 og investerer betydeligt i forskning og udvikling på området. I USA har bioteknologi gennem flere administrationer været et strategisk fokusområde. Eksempelvis blev der med BioMADE-initiativet i 2021 afsat 450 mio. USD til sektoren bl.a. til pilot- og demonstrationsanlæg. I 2022 mobiliserede den daværende amerikanske administration over 2,5 mia. USD til området, og i november 2025 blev 'biomanufacturing' genudpeget som én af seks kritiske teknologier under forsvarsministeriet.

Figur 1: Biosolutions sikrer grøn omstilling med naturens egen værktøjskasse

Biosolutions er bioteknologisk udviklede produkter og løsninger, hvor mikroorganismer som bakterier, svampe, mikroalger og gær anvendes til at producere funktionelle komponenter via bl.a. fermentering og bioraffinering. Ved at opskalere naturens egne processer skaber biosolutions nye, bæredygtige og klimavenlige muligheder til industriel produktion af ernæring, materialer, ingredienser, biokatalysatorer og biobaserede alternativer til traditionelle kemikalier

I forlængelse af anbefalingen foreslår vækstteamet følgende konkrete tiltag i en national strategi for biosolutions:

Test- og demonstrationsfaciliteter til alle modningsstadier: Staten skal afsætte midler til etablering af storskala test- og demonstrationsfaciliteter til biosolutions samt en forbedret voucherordning, hvor SMV'er kan søge medfinansiering til brug af test- og skaleringsfaciliteter.

Etablering af biofabrikker: Erhvervet skal sammen med staten etablere en projektorganisation, der skal undersøge, hvordan der kan etableres grundinfrastruktur til, at selskaber kan etablere deres first-of-a-kind biofabrik i Danmark som spydspids for konkurrencedygtig skalering af industriel bioproduktion i Europa. Projektorganisationen skal udvikle, eksekvere og finansiere initiativet samt forslaget om etablering af storskala test- og demonstrationsfaciliteter. Det skal bl.a. ske ved at samle relevante konsortier om initiativerne, udarbejde konkrete forslag til finansieringsmodeller til produktion på fabrikkerne, herunder ved udnyttelse af EU's nye rammer for statsstøtte.

Tilstrækkelig finansiering: Biosolutionsvirksomheder skal have bedre adgang til finansiering hele vejen fra soft funding og støtte til udviklingsaktiviteter, langsigtet specialiseret venturekapital samt nationale og europæiske finansieringskilder til udvikling, forretningsudvikling og produktion. Finansieringen skal bidrage til at fastholde innovation, jobs og værdiskabelse i Danmark og Europa. Herunder bør der etableres en biosolutionsfond med bidrag fra både offentlige og private aktører, som kan foretage langsigtede investeringer i biosolutionsvirksomheder og mobilisere national og international kapital til det danske biosolutionsøkosystem.

Ny Biosolutions Myndighedsindgang: Biosolutionsvirksomheder skal tilbydes en koordineret myndighedsindsats gennem ét nationalt kontaktpunkt, der forankres i Erhvervsstyrelsen og kan hjælpe med regulatoriske udfordringer og vejlede om bl.a. regelafklaring, tilladelser og godkendelser, f.eks. gennem regulatoriske sandkasser. Der skal sikres de nødvendige ressourcer til arbejdet hos de relevante myndigheder.

6 Lettere markedsadgang og færre byrder

Anbefaling 6

Gør regler enklere, sagsgange kortere og gebyrer lavere i både Danmark og EU. Det kan give virksomheder hurtigere og bedre adgang til danske, europæiske og globale markeder.

Danske virksomheder står stærkt i forhold til at udvikle og afsætte innovative teknologier og varer. Men de er udfordret af tunge regler, høje gebyrer og lang sagsbehandling sammenlignet med konkurrenter i USA og Kina. Det svækker konkurrenceevnen på det globale marked. En kortere time-to-market – altså tiden fra udvikling til markedsintroduktion – er afgørende for at fastholde dansk konkurrenceevne og sikre, at investeringer i ny teknologi hurtigt kan omsættes til vækst og eksport.

Der er derfor et vækstpotentiale i at skabe mere smidig lovgivning og fjerne unødigt tunge regulatoriske barrierer og processer inden for rammen af *Aftale om et Grønt Danmark*. En målrettet indsats vil kunne styrke danske virksomheders internationale styrkeposition inden for fødevareteknologier, bæredygtige løsninger og grøn innovation.

I dag bruger mange virksomheder betydelig tid på omfattende kontrolkrav. Samtidig er der behov for at reducere gebyrtrykket fra kontrol yderligere. En mere digital og mindre gebyrtung fødevarekontrol vil bidrage til et mere effektivt og forudsigeligt kontrolsystem og samtidig reducere de administrative og økonomiske byrder for erhvervet.

Lange sagsbehandlingstider udgør samtidig en væsentlig barriere for innovation, udvikling og implementering af nye teknologier. Hurtigere og mere fleksible sagsbehandlingsprocesser nationalt kan skabe bedre rammer for nye og bæredygtige investeringer i både plantebaseret og animalsk produktion. F.eks. er sagsbehandlingstiden for at få en miljøgodkendelse af virksomheder til at etablere eller udvikle produktionen stigende med en gennemsnitlig liggetid på 700 dage for uafsluttede sager[18]. Dertil kan en styrket dansk indsats for at fjerne regulatoriske barrierer i EU fremme udviklingen og markedsadgangen for nye fødevareteknologier, biosolutions, foderløsninger og klimavirkemidler, hvor danske virksomheder allerede står stærkt. Eksempelvis oplever virksomheder, at kravene til godkendelse af fodertilsætningsstoffer er omfattende, og at en gennemsnitlig proces i dag tager op til 48 måneder.

Derudover er der behov for at sikre en mere lige konkurrence i EU (*'level playing field'*), så danske virksomheder ikke pålægges strengere krav eller tungere processer end deres udenlandske konkurrenter. En øget EU-harmonisering af data, dokumentation og godkendelsesprocedurer kan styrke dansk konkurrenceevne og bidrage til vækst og grøn omstilling i fødevaresektoren. *Aftale om Implementering af et Grønt Danmark* fra november 2024 medfører, at der indføres en grundlæggende ny reguleringsmodel, hvor Danmark går fra primært at regulere tilførsel af kvælstof til at regulere faktisk udledning i kystvandmiljøet. Fra 2027 får alle bedrifter en udledningskvote, der er koblet til bl.a. vandoplandenes belastning og vandmiljøets tåleevne. Den aftalte model resulterer i høje reduktionskrav allerede fra 2027 mhp. at forbedre beskyttelsen af vandmiljøet. Det indgår i de to delaftaler fra sommeren og december 2025, som definerer modellen, at landbrugerne kan modtage kompensation for den indsats, som reguleringen medfører. Kompensationen udfases over tid.

Det retentionskort, som udgør en del af grundlaget for reguleringen, bør årligt opdateres og kvalitetssikres mhp. at afspejle ændringer i retentionen som følge af etableringen af retentionsforbedrende virkemidler.

I forlængelse af anbefalingen foreslår vækstteamet følgende konkrete tiltag:

Konkurrencekraft via regelændringer og færre regulatoriske barrierer

En mere målrettet, digitaliseret og mindre gebyrtung fødevarekontrol

- Staten skal udvikle et nyt fremtidssikret kontrolkoncept for særligt Fødevarestyrelsens og Justitsministeriets kontrol i samarbejde med erhvervet med fokus på nye teknologiske og digitale løsninger samt nedbringelse af byrder og omkostninger ifm. kontrol. Det er afgørende, at konceptet omfatter hele Fødevarestyrelsens kontrolområde - fra animalsk produktion til kontrol af græsfrø på marken. Parallelt skal der arbejdes for at ændre Hygiejneforordningen og Kontrolforordningen i EU for at sikre mulighed for at anvende ny teknologi i kontrollen.

Sikre 'level playing field' i EU, så dansk konkurrenceevne øges

- Staten skal nabotjekke digitalisering og EU-harmonisering af data og dokumentation, så danske virksomheder ikke stilles dårligere end konkurrenter i f.eks. Sverige, Tyskland og Holland.
- Staten skal for de samme lande nabotjekke gebyrniveauer for kontrol af fødevarevirksomheder, herunder veterinær kontrol og kødkontrol samt den praktiske gennemførsel af kontrollen (f.eks. varsling af kontrol og gennemførsel af særlige USA-audits mv.)
- Staten skal med de samme lande nabotjekke rammebetingelser inden for plantebeskyttelsesmidler og samtidig løbende lave en revurdering af tidligere plantebeskyttelsesmidler.

Hurtig håndtering af barrierer for arealomlægning og ny kvælstofregulering

- Staten skal effektuere en simpel, smidig og effektiv sagsbehandling af omlægningsprojekter, herunder sikre effektive og hurtige sags- og administrationsforløb af omlægningsprojekter. Det indebærer gennemgang af procedurer i arealomlægningsprojekterne, så de forsimples, og barrierer fjernes, f.eks. på baggrund af input fra eksisterende projekter.
- I forbindelse med fastsættelse af kompensationsbeløbet for kvælstofreguleringen skal Ministeriet for Natur og Dyrevelfærd sørge for en opdatering og anvendelse af det bedst tilgængelige faglige grundlag, og at der på grundlag af nyeste viden foretages en analyse af konsekvenserne for råvaregrundlaget fra de animalske og øvrige bedriftsgrene. Afhængig af resultatet af analysen iværksætter staten relevante tiltag, så vi undgår unødvendigt tab af produktion i overgangsperioden.
- Vækstteamet stiller spørgsmål ved, om implementeringstempoet for den valgte kvælstofreguleringsmodel er realistisk under de nuværende forudsætninger. Udledningskvoterne er endnu ikke fastlagt, og etableringen af et velfungerende kvotehandelssystem forventes at være tidskrævende. Endvidere foreligger der fortsat usikkerhed om kompensationsniveauet. Såfremt der ikke sikres tilstrækkelige rammer for rettidig

planlægning, kan det være relevant at overveje en justering af implementeringstidspunktet for den nye reguleringsmodel.
- Staten skal modernisere ammoniakreglerne, herunder give mulighed for konkrete vurderinger, så vækst, udvikling og investeringssikkerhed sikres, og der skabes bedre incitamenter til mere dyrevelfærd, miljøforbedringer og etablering af ny natur.
- Staten skal forenkle regler og reducere sagsbehandlingstiderne for miljøgodkendelser af virksomheder efter Miljøbeskyttelseslovens kap. 5. Staten skal i samarbejde med erhvervet identificere regelforenklinger, sikre effektiv håndtering af miljøgodkendelser samt øge brugen af digitale løsninger. Mulighederne i forbindelse med EU's omnibus for miljø skal udnyttes maksimalt.

Hurtigere og mere fleksibel sagsbehandling og færre administrative byrder
- Staten skal igangsætte gennemsyn af rammevilkår, herunder Planloven, Husdyrloven og Lov om hold af kvæg. Det gælder bl.a. en generel modernisering af beregningsgrundlaget for lugt, herunder vurdering af om der fortsat er behov for at videreføre den såkaldte FMK-beregningsmodel for lugt, hvilket er en opgave beskrevet i lovbemærkningerne til husdyrloven, som trådte i kraft i 2017. Ydermere skal reglerne understøtte ønsket effekt med henblik på at sikre den nødvendige strukturudvikling af husdyrproduktion i landzoner, herunder behovet for større udvidelser og flere barmarksprojekter. Dette gælder også bl.a. etablering af en effektiv infrastruktur i hele værdikæden, herunder for eksempel bioraffinaderier og biogasanlæg samt lagertanke ude på de enkelte bedrifter til opbevaring af den afgassede biomasse, så næringsstofferne kan recirkuleres. Ydermere er der behov for en mere sammenhængende og forudsigelig sagsbehandling mellem godkendelsessystemets instanser, herunder kommune og klagenævn.
- Staten skal støtte nye initiativer i pesticidforordningen fremsat i Europa-Kommissionens Food & Feed Safety Simplification Omnibus for så vidt angår forenkling og hurtigere godkendelser af biologiske løsninger.
- Som led i den nationale sprøjtemiddelstrategi indføres fra 2027 et reduceret ansøgningsgebyr for produkter, som er tiltænkt et areal <1000 hektar, hvilket giver mulighed for at firmaer med nicheprodukter kan søge om godkendelse i Danmark.
- Staten skal forenkle bekendtgørelse og vejledning for dyrevelfærdsmæssig forbedring af danske kvægstalde (Lov om hold af kvæg), så eksisterende stalde kan udnyttes i fremtidens kvægproduktion uden at gå på kompromis med dyrevelfærden, herunder udnytte eksisterende kostalde til kvier eller ekstensivt afgræssende kvæg.
- Staten skal forenkle regler for bygge- og brandgodkendelse af nyt landbrugsbyggeri og renovering af landbrugsbyggeri, herunder afklare fortolkninger og ændre certificeringsordningen.
- Staten skal justere 5-årsreglen i bekendtgørelse om bæredygtig biogasproduktion. Biogasanlæg er primært baseret på nyttiggørelse af restprodukter, mens energiafgrøder udgør maksimalt 4 pct. af biomasseindtaget, herunder græs, som ikke kommer fra økologiske bedrifter eller græsmarker omlagt indenfor 5 år. Justeringen skal medføre, at græs dyrket i sædskifte med henblik på reduktion af kvælstofudvaskning til vandmiljøet midlertidigt fritages fra energiafgrødebegrænsningen på linje med økologisk græs som tilpasning til *Aftale om et Grønt Danmark*.

En stærk stemme i EU, der sikrer gode rammer for biosolutions

Der skal skabes hurtigere og mere gennemskuelige godkendelsesprocesser, som er konkurrencedygtige med særligt USA, herunder fokus på at forbedre processerne i det europæiske fødevaresikkerhedsagentur EFSA.

Konkret skal der bl.a. i Biotech Act II arbejdes for:
- Opbygge en selvstændig regulatorisk ramme, der kan løfte biosolutions ud af de eksisterende kategoriseringer som bl.a. kemi, f.eks. igennem tydeligere definitioner og standarder.
- Nye og hurtigere godkendelsessystemer for biosolutions – på tværs af sektorer – med dokumentationskrav, der er proportionelle til produktets risikoprofil.
- Fokusere risikovurderinger på slutprodukt frem for processerne (herunder GMO).
- Styrke forhåndsvejledning, én indgang til sagsbehandling og regulatoriske sandkasser samt flere ressourcer til godkendelsesmyndighederne, bl.a. med henblik på at eliminere administrative flaskehalse.
- Styrke forståelsen for biosolutions inden for godkendelsesmyndigheder, f.eks. EFSA, gennem videndeling, flere kommercielle profiler i ekspertpaneler samt nedsættelse af dedikerede biosolutionsenheder til sagsbehandling.
- Skabe større fleksibilitet omkring etablering af regulatoriske sandkasser, herunder mulighed for at få dispensation fra gældende EU-regler med henblik på at fremme innovation, hurtigere time-to-market og justeringer i EU-regulering, hvis relevant.
- NACE-koder skal opdateres, så biosolutions behandles særskilt og muliggør, at biosolutions inkluderes i taksonomirammeværket.

Enzymer (bl.a. EU's kemikalielovgivning (REACH))
- Sikre at enzymer ikke begrænses disproportionalt til deres risikoprofil. Enzymer skal ikke medtages på listen, hvor der gives et gruppeforbud på tværs af stofgrupper.

Nye fødevarer (bl.a. Novel Food-forordningen)
- Øget proportionalitet i dokumentationskrav, herunder risikobaseret gruppering for produkter fra veldokumenterede kategorier og større accept af litteraturdata og vurderinger fra andre myndigheder som erstatning for ny dokumentation.
- Flere muligheder for smagsprøver afhængigt af produktets risikoprofil.
- Bredere EFSA-godkendelser, så de kan dække f.eks. flere forskellige konkrete produktgrupper under hensyntagen til sikkerheden.
- Revision af Novel Food kriterierne, så de bliver gennemsigtige og tidssvarende.
- Muliggør brug af genmodificerede mikroorganismer til fødevarer, der både understøtter innovation i fødevaresektoren og fastholder høje sikkerhedsstandarder.

Biopesticider (bl.a. Omnibus X for foder og fødevarer samt Forordning om markedsføring af plantebeskyttelsesmidler)
- Gøre det muligt at bygge ovenpå andres godkendelser og generelt anvende eksisterende data f.eks. ift. udvidet anvendelse.
- Forlænge godkendelsesperioden for lavrisiko biopesticider.
- Styrke praksis med gensidig anerkendelse/harmonisering af krav ved godkendelse af lavrisikoprodukter.
- Medlemsstaterne skal etablere en dedikeret prioriterings- eller fast-track-ordning for godkendelse af lavrisiko biokontrolprodukter (aktivstof og produkt).
- Tillade midlertidig godkendelse af lavrisiko biokontrolstoffer og -produkter, hvis den fulde procedure endnu ikke er afsluttet, men forventes at få en positiv afgørelse.
- Indføre en én-zone-tilgang til risikovurdering af lavrisiko plantebeskyttelsesmidler med biopesticider.

7 Global grøn vækst

Anbefaling 7

Hjælp sektoren mere med at bane vejen for danske styrkepositioner. Realisering af uudnyttede potentialer kan øge eksporten på både nær- og fjernmarkeder.

Der er et stigende globalt fokus på, at landbrugs- og fødevareproduktionen udvikles på en måde, der respekterer jordens bæreevne og bidrager til at reducere klimabelastningen. I den forbindelse vokser det internationale fokus på *Science Based Targets*, som giver virksomheder en fælles og videnskabeligt forankret ramme for at sætte og dokumentere klimaambitioner. Her er danske virksomheder førende. Den forventede globale efterspørgsel efter fødevarer og produktionsteknologier rummer store vækstmuligheder for den danske sektor, der har styrkepositioner på tværs af værdikæderne. Dansk kvalitet og styrkepositioner giver bl.a. potentiale for at udvikle værdien af nærmarkeder, hvor vi har halvdelen af vores fødevareklyngeeksport[19], og for at udvikle fjernere markeder med en befolkningstilvækst på op mod 2 mia. indbyggere og stor indkomstfremgang, jf. appendiks Nye handelsaftaler mellem EU og Indien, Japan, Australien og Sydamerika udgør store potentialer for øget eksport.

Skal potentialet indfris, skal danske virksomheder have adgang til eksport og til at afsætte efterspurgte varer og løsninger til en konkurrencedygtig pris. Den geopolitiske situation betyder dog, at markeder i stigende grad lukker sig om sig selv, og at den frie konkurrence er under stort pres. Virksomhederne oplever i stigende grad ustabilitet og tekniske barrierer, når de skal fastholde deres markedsadgang og ind på nye markeder, hvilket øger behovet for myndighedsunderstøttelse og økonomisk diplomati. Ikke mindst hos små og mellemstore virksomheder (SMV'er), hvor tid og ressourcer ofte er begrænsede.

Fortællingen om det danske økosystem med startups, innovation og forskning kan også tiltrække flere udenlandske virksomheder, investeringer og talent til Danmark. Der skal desuden arbejdes for, at EU fortsat prioriterer fødevaresektoren, herunder biosolutions, i handelsrelationer med tredjelande.

I forlængelse af anbefalingen foreslår vækstteamet følgende konkrete tiltag:

En stærk myndighedsindsats, der understøtter danske virksomheders internationalisering: Staten skal tilvejebringe de nødvendige ressourcer til at skabe og fastholde markedsadgange, herunder håndtering af certifikatudfordringer ifm. eksport til tredjelande samt koordinering af eksportindsatser. En stærk og proaktiv myndighedsbetjening i Fødevarestyrelsen og Udenrigsministeriet er derfor en forudsætning for øget eksport. Som en del af indsatsen skal der etableres en krisehåndteringskapacitet, der kan reagere hurtigt på uforudsete geopolitiske forskydninger, eksportproblemer mv. Derudover er der brug for sektorspecifik rådgivning inden for bl.a. biosolutions.

En løftestang til danske SMV'er for at lette adgangen til internationale markeder: Staten skal igangsætte en indsats, der samler store danske virksomheder og SMV'er i forretningsalliancer og eksportfremstød. Samtidig er der behov for en målrettet eksportfremmeindsats for at positionere danske teknologier og værdikædeløsninger (fra både små og store virksomheder), herunder gennem integration af myndighedssamarbejde, erhvervsinstrumenter og udviklingsindsatser på nye vækstmarkeder.

En samlet og opdateret markedsføring af Danmark som fremtidens fødevarenation: De offentlige-private partnerskaber Food Nation og State of Green skal fortsat være omdrejningspunkter for en fælles markedsføring af danske styrkepositioner på landbrug, fødevarer og biosolutions. Der er samtidig potentiale til at bruge *Aftale om et Grønt Danmark* som løftestang til at promovere Danmark som foregangsland i transformation af landbrugs- og fødevaresektoren. Det forudsætter fast bevilling til begge partnerskaber samt øget bevilling til at udbygge fortællingen om Danmark som foregangsland på det plantebaserede.

Øget systemeksport: Staten skal sammen med sektoren bane vejen for målrettet markedsføring, der synliggør danske systemer og teknologier til bæredygtig fødevareproduktion, som understøtter effektiv klimavenlig produktion for samlede værdikæder. Det kan få danske virksomheder til at opnå en større markedsbase for at finansiere og forrente udviklingsinvesteringer og på sigt opnå store markedsandele til at bygge nye arbejdspladser i hele landet.

Tabel 1: Forventet vækst i global efterspørgsel (gns. 2023-25 → år 2035)

	Gns. 2023-25	År 2035	Procentuel vækst
Mejeri (totalt forbrug)	589 mio. ton	764 mio. ton	+30 pct.
Bælgfrugter (pulses)	100 mio. ton	119 mio. ton	+19 pct.
Fjerkrækød	148 mio. ton	177 mio. ton	+20 pct.
Sukker	262 mio. ton	289 mio. ton	+11 pct.
Vegetabilske olier	237 mio. ton	273 mio. ton	+15 pct.
Oksekød	76 mio. ton	82 mio. ton	+8 pct.
Korn (mad og foder)	2.963 mio. ton	3.321 mio. ton	+12 pct.
Grisekød	125 mio. ton	131 mio. ton	+5 pct.
Fisk og fiskeprodukter	201 mio. ton	223 mio. ton	+11 pct.

Anm.: Skønnet er forbundet med usikkerhed da det er baseret på en lineær fremskrivning af en tendens over en treårig periode. Den procentuelle vækst kan for enkeltstående produkter, herunder fjerkrækød og oksekød, aflæses direkte af OECD-FAO's rapport, mens væksten for overordnede kategorier, såsom alle mejeriprodukter og korn, er beregnet ved brug af OECD-FAO-databasen.

Kilde: Erhvervsministeriet på baggrund af OECD-FAO Agricultural Outlook 2026-2035

Vækst via viden

Anbefaling 8

Giv sektoren bedre vilkår for generationsskifte, samt for at tiltrække og fastholde medarbejdere. Det kan styrke og opbygge de kompetencer, der skal trække omstilling, innovation, vækst og arbejdspladser.

Fremtidens konkurrenceevne afhænger af, at vi kan sikre adgang til tilstrækkelig og kompetent arbejdskraft. I dag er branchen præget af betydeligt frafald blandt ansatte i sektoren og af faldende beskæftigelse. Halvdelen af nyuddannede landbrugere har forladt branchen efter syv år[20], og beskæftigelsen i fødevareklyngen er siden 2020 faldet med omkring 5.000 personer[21] – bl.a. som følge af slagterilukninger og overgang til andre erhverv. Samtidig er gennemsnitsalderen for selvstændige landbrugere ca. 58 år og stigende, hvilket betyder, at store dele af sektoren står over for omfattende generationsskifter. Også gennemsnitsalderen i industrien er høj.

Danmark har stærke uddannelsesinstitutioner på alle niveauer, der spiller en nøglerolle i at omsætte viden til praksis. Visse videregående uddannelser på fødevareområdet har dog markant vigende søgning, særligt blandt danske unge, på trods af at sektoren er i hastig udvikling og har gode jobs og relativ høj løn at tilbyde. Samtidig kan fødevarebranchen blive udfordret, hvis der ikke uddannes tilstrækkeligt med ingeniører og naturvidenskabelige kandidater.

Ligeledes rummer AMU-systemet store muligheder for systematisk om- og opkvalificering af medarbejdere, men anvendelsen er faldende. Fra 2015 til 2024 er antallet af generelle AMU-kursusdeltagelser faldet med ca. 14 pct.[22] Behovet for en tilpasning af uddannelsestilbud til nutidens kompetencekrav og arbejdsmarkedets efterspørgsel inden for f.eks. grøn omstilling og ny teknologi udgør derudover en væsentlig udfordring for sektoren.

Landbrugs- og fødevaresektoren skal være en attraktiv branche at arbejde i med tydelige karriereveje og udviklingsmuligheder. Det vil gavne fastholdelsen og tiltrække nye unge mennesker til sektoren. Derudover bør rekrutteringen til de erhvervsfaglige og de videregående uddannelser styrkes, da de udgør fundamentet for hele sektoren – ikke mindst for det hastigt voksende biosolutionsområde.

Det er afgørende for Danmarks konkurrenceevne og vil gavne et mere robust og fremtidssikret landbrugs- og fødevareerhverv.

I forlængelse af anbefalingen foreslår vækstteamet følgende konkrete tiltag:

Styrket kommunikations- og rekrutteringsindsats: Staten afsætter 5 mio. kr. årligt i perioden 2027–2030 gennem omprioritering af pulje til opkvalificering af beskæftigede i landbrugs- og fødevareerhverv i *Aftale om et Grønt Danmark* til en målrettet kommunikationsindsats, der synliggør muligheder for opkvalificering, efter- og videreuddannelse samt karriereveje i sektoren. Puljen kan søges af arbejdsmarkedets parter og brancheorganisationer, evt. i samarbejde med uddannelsesinstitutioner.

Løft af ufaglærte i fødevareindustrien: Midler fra *Aftale om et Grønt Danmark* (pulje til opkvalificering af beskæftigede i landbrugs- og fødevareerhverv) skal anvendes til at tilføre supplerende finansiering til eksisterende overenskomstbaserede kompetencefonde i fødevareindustrien (Mejeribrugets Uddannelsesfond, Jordbrugets kompetencefond og Slagteri- og Fødevareindustriens Kompetencefond), som supplement til den offentlige voksenlærlingeordning og Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag. Det skal sikre, at voksne ufaglærte i fødevareindustrien kan gennemføre et faglært løft til industrioperatør med fuld løn.

Modernisering af ungdoms- og erhvervsuddannelser til den grønne omstilling: Regeringen igangsætter en indsats for at modernisere udvalgte erhvervsuddannelser – eksempelvis landbrugs-, gartner-, skov- og naturteknikeruddannelsen – så de kan tilpasses nye kompetencebehov som følge af den grønne omstilling herunder oprettelse af fag for frugt og grønt. Dette kan ske gennem justeringer af indhold og længde. Finansiering skal ske gennem omprioritering af pulje til opkvalificering af beskæftigede i landbrugs- og fødevareerhverv fra trepartsaftalen.

Mere specialiseret viden: Staten og sektoren skal styrke den specialiserede viden, der er til rådighed for sektoren i form af forskere og forskningsresultater. Det skal ske via en styrket, fælles dansk satsning på forskning og uddannelse i biosolutions, plante-, husdyr-, veterinær-, data- og fødevarevidenskab samt ingeniøruddannelserne. Det skal organiseres som et forpligtende samarbejde mellem Aarhus Universitet, Københavns Universitet og DTU, hvor der samarbejdes om rekruttering af studerende nationalt og internationalt, koordinering af uddannelsesindsatser og fastholdelse af dimittender. Samarbejdet skal styrke forskning, innovation og uddannelse på tværs af hele fødevareværdikæden samt styrke brobygning til erhvervslivet.

Forbedrede vilkår for generationsskifte i primærproduktionen: Staten styrker vilkårene for generationsskifte ved at sænke tinglysningsafgifter og udvide successionskredsen samt undersøger muligheden for at igangsætte øvrige tiltag. For at sikre at den grønne trepart bliver en motor for gode uddannelser og attraktive arbejdspladser, skal der ved offentligt finansierede udbud (f.eks. skovrejsning og naturpleje) indføres arbejds- og uddannelsesklausuler.

Fra anbefalinger til virkelighed

Af vækstteamets kommissorium fremgår, at *"såfremt vækstteamets anbefalinger indebærer øgede offentlige udgifter, skal vækstteamet selv pege på forslag til finansiering"*. På den baggrund har vækstteamet forholdt sig til, hvordan de enkelte anbefalinger kan finansieres, herunder hvilke anbefalinger, som sektoren selv skal bidrage til finansiering af.

Tiltagene er skalérbare og overvejende tidsbegrænsede med en udgiftsprofil på 2-15 år. Vækstteamet vurderer, at finansieringen kan tilvejebringes gennem:

- → Egenfinansiering fra sektoren og anden privat finansiering, f.eks. bank- og realkreditlån, investeringer fra pensionskasser og andre private finansieringskilder.
- → Omprioriteringer af eksisterende statslige og europæiske finansieringskilder, f.eks. omprioriteringer i og/eller justering af formål med statslige bevillinger.
- → Vækstteamet er opmærksomme på, at tiltagene kan efterlade staten en regning i størrelsesordenen 200 mio. kr. i alt i perioden 2027-2032.

Opfølgning på vækstteamets anbefalinger

Med de anbefalede 36 tiltag har vækstteamet udstukket en retning for sektoren. Der er behov for at sætte løsningerne i gang.

Derfor foreslår vækstteamet, at staten og sektoren sammen fastlægger klare målsætninger for hovedanbefalingerne til sektoren. Dette kan indgå i den tværsektorielle vækstplan, der fremgår af *Aftale om et Grønt Danmark*.

Derudover foreslår vækstteamet at danne en taskforce, der fra 2027 monitorerer fremdriften i vækstteamets anbefalede tiltag inden for landbrugs- og fødevareområdet. Den skal rådgive regeringen, sektoren og relevante parter i forhold til at skabe fremdrift. Taskforcen er stående og kan være sammensat af virksomhedsrepræsentanter i sektoren, finansiel sektor og centrale ministerier. Taskforcen kan blive betjent af erhvervs- og arbejdsmarkedsorganisationer.

Det fremgår af kommissoriet, at vækstteamet skal levere anbefalinger til regeringens vækstplan for fremtidens landbrugs- og fødevareerhverv, som også rummer en national strategi for biosolutions. I forlængelse heraf foreslår vækstteamet, at regeringen nedsætter et biosolutionsråd, der samler myndigheder og sektoren i et offentlig-privat samarbejdsforum for at monitorere implementeringen af en national strategi for biosolutions, og at der afsættes finansiering til strategien i forlængelse af anbefalingerne. Til brug for implementeringen er der endvidere behov for, at nøgletal for biosolutionsbranchen årligt opdateres for at kortlægge udviklingen og det økonomiske fodaftryk over tid.

Tabel 2: Eksempler på mulige finansieringskilder til investeringerne

Kilder til sektorens egenfinansiering

- Egenfinansiering
- Realkredit- og banklån
- Pensionskasseindskud mv.
- Anden privat finansiering

Kilder fra eksisterende offentlige rammer

- Tilskud fra Den Europæiske Investeringsbank
- Prioriteringer i CAP/NRPP
- Prioriteringer i rammer til trepartsaftale
- Ansøgning/tilskud fra Horizon og European Competitiveness Fund
- Prioritering i rammer til Plantefonden
- Prioritering i statsligt forskningsbudget (Danmarks Innovationsfond, UDP'er mv.)
- Finansiering fra EIFO i form af tilskud, lån, garantier og investeringer

Initiativer med udgifter på op til 200 mio. kr. i alt fra nye statslige midler i 2027 – 2032

- Billig, enkel, digital fødevarekontrol
- Én myndighedsindgang biosolutions
- Regelforenkling
- Myndighedsindsats (eksportcertifikater, eventuelt med egenfinansiering fra sektoren)
- Markedsføring af Danmark
- Generationsskifte i landbruget

Organisering af vækstteamets arbejde

Vækstteamet blev nedsat som opfølgning på *Aftale om et Grønt Danmark* af 24. juni 2024, hvor regeringen og parterne i den grønne trepart blev enige om behovet for en vækstplan, der kunne vise vejen til fortsat vækst i sektoren under de nye rammer for landbrugssektoren.

Vækstteamet har haft til opgave at levere anbefalinger til regeringens vækstplan for fremtidens landbrugs- og fødevareerhverv, der kan understøtte, at Danmark også i fremtiden har et stærkt, konkurrencedygtigt og udviklingsorienteret landbrugs- og fødevareerhverv. Da vækstplanen også skal rumme en national strategi for biosolutions, har vækstteamet også haft til opgave at levere input til, hvordan biosolutionssektoren kan styrkes.

Vækstteamet blev nedsat d. 9. maj 2025 og har afholdt otte møder i perioden maj 2025 til februar 2026.

Vækstteamet har haft bred interessentinddragelse. I september 2025 afholdte vækstteamet en stor interessentworkshop med deltagelse af mere end 100 eksterne interessenter fra bl.a. virksomheder, vidensinstitutioner, myndigheder, arbejdsmarkedsorganisationer, tænketanke og NGOer.

Medlemmer af vækstteam for landbrug, fødevarer og biosolutions

Kristian Hundebøll, tidligere Group CEO, DLG (forperson)

Steen Bitsch, CEO, Vestjyllands Andel

Marie-Louise Boisen Lendal, CEO, Tænketanken Frej

Lisbeth Henricksen, CEO, Seges Innovation

Birgitte Skadhauge, VP, Carlsberg Research Laboratory

Peder Tuborgh, Group CEO, Arla Foods

Niels Duedahl, Group CEO, Danish Crown

Tina Sejersgård Fanø, EVP of Planetary Health Biosolutions, Novonesis

Randi Wahlsten, CEO & co-founder, Matr Foods

Thomas G. Schmidt, Founder & CEO, 21st.BIO

Ole Wehlast, Forbundsformand, Fødevareforbundet NNF

Ole Hvelplund, tidligere CEO, Nature Energy

Verden efterspørger flere fødevarer og teknologi

Danmark har i dag veletablerede og stærke virksomheder inden for en række af de områder, hvor der forventes stor vækst frem mod 2035. Det gælder bl.a. inden for mejeriindustrien, produktion af fjerkræ og grise- og oksekød. Danmarks stærke udgangspunkt på verdensmarkedet afspejles tydeligt i den nuværende struktur i fødevareklyngens eksport, som er domineret af animalske produkter, forarbejdede fødevarer og fiskeri – områder, hvor efterspørgslen forventes at stige markant globalt i de kommende årtier, jf. tabel 1, s. 25.

De største absolutte stigninger i efterspørgslen frem mod 2035 ventes inden for korn, særligt i Afrika og Asien, samt mejeriprodukter, hvor Indien og Pakistan driver en betydelig vækst. Fjerkrækød og fisk er de kødtyper, der vokser hurtigst globalt, især i Afrika og Sydasien. Animalske og planterige produkter såvel som basisråvarer vil derfor være centrale drivkræfter for den globale markedsekspansion – særligt i lav- og mellemindkomstregionerne.

Samtidig drives den globale vækst i fødevareproduktionen i stigende grad af teknologi. OECD-FAO forventer, at næsten hele den fremtidige produktionsstigning frem mod 2035 og 2050 skal komme fra teknologiske forbedringer, digitalisering, brug af robotter og mere effektiv udnyttelse af ressourcer – ikke fra mere landbrugsareal.[23] Efterspørgslen efter fødevareteknologi vil derfor vokse betydeligt.

Markedet for robotter og automatisering i fødevare- og landbrugssektoren forventes også at vokse, drevet af mangel på arbejdskraft, krav til kvalitet og behovet for at reducere spild. Ifølge en analyse fra Europa-Kommissionen forventes det globale marked for digital farming – herunder digitale løsninger, automatisering, datateknologier og robotrelaterede anvendelser i landbruget – at vokse fra knap 25 mia. USD i 2023 til omkring 70 mia. USD i 2030.[24]

Samlet set skaber denne udvikling et voksende internationalt marked for teknologier som præcisionslandbrug, digitale platforme, sensorer, data- og AI-løsninger, avanceret forarbejdningsudstyr og ingredienser – områder, hvor danske virksomheder står stærkt.

Inden for biosolutions er der også store vækstpotentialer. Fermenterede ingredienser kan ændre fødevarelandskabet hurtigere end tidligere antaget. Nye analyser viser, at teknologier baseret på fermentering – herunder præcisionsfermentering og biomassefermentering – rummer et enormt globalt vækstpotentiale.

For Danmark er der derfor store og nye muligheder, som vi skal gribe. Den stigende globale efterspørgsel efter fødevarer og ernæring, avancerede teknologier og bæredygtige produktionssystemer skaber et voksende marked for danske fødevarer, ingredienser, produktionsudstyr og landbrugsteknologi. Danske virksomheder har allerede et stærkt ry for høj kvalitet, klimavenlige løsninger og effektiv produktion, og verden efterspørger netop de kompetencer.

600-1.000 mia. kr.

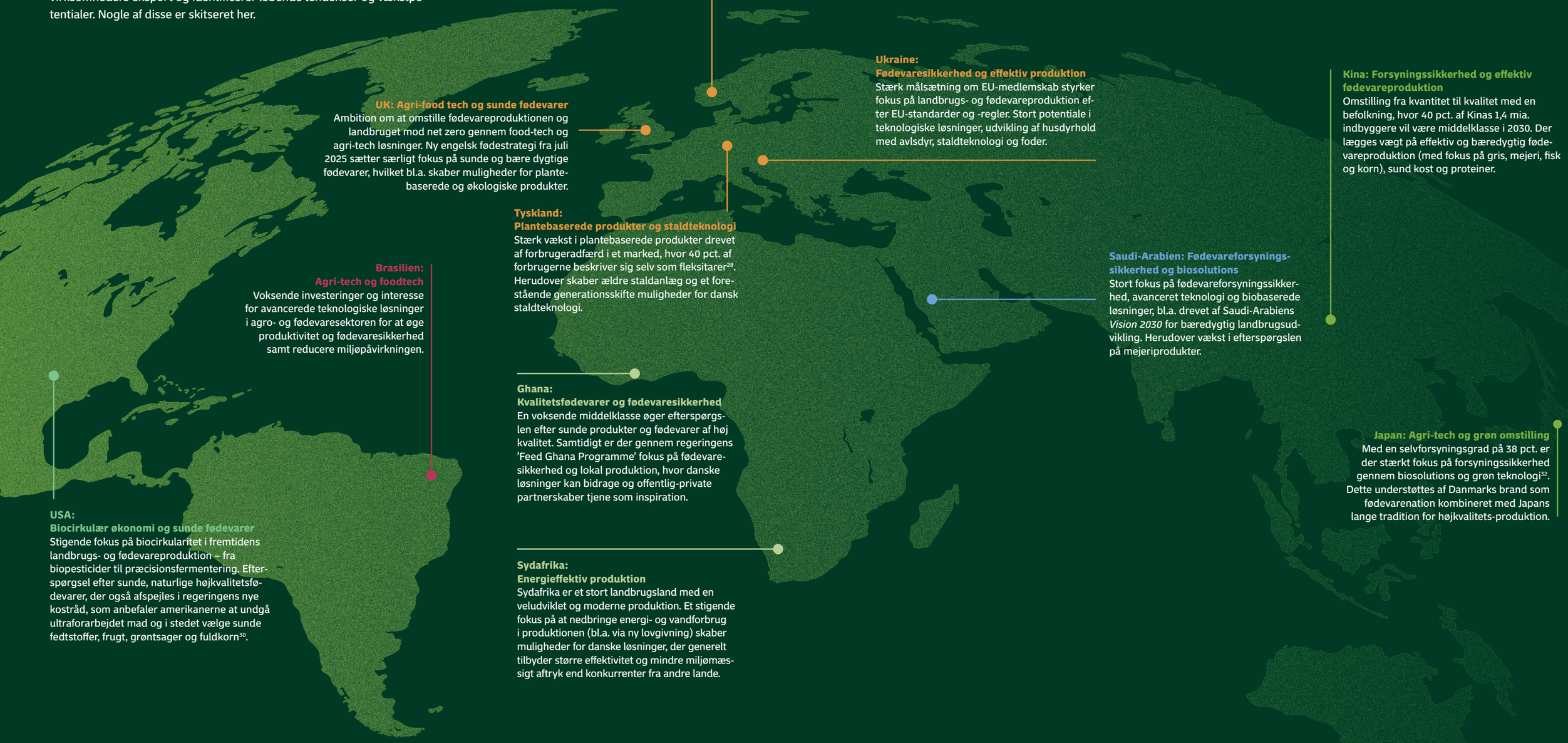
Markedspotentialet inden for fermenterede proteiner i de kommende årtier[25]

11-16 pct.

Årlige vækstrater inden for digitalt landbrug og agri-tech[26]

Figur 2: Globale vækstpotentialer

Danmark har på udvalgte repræsentationer tilstedeværelse af rådgivere med særlig erfaring indenfor fødevareklyngen. Eksport til resten af EU som harmoniseret marked og til nærmarkeder som UK og Norge kræver en relativt mindre myndighedsindsats. Derimod kræver eksport til tredjelandsmarkeder som Kina, Japan, Latinamerika, Mellemøsten og USA en stor og vedvarende myndighedsindsats. De understøtter danske virksomheders eksport og identificerer løbende tendenser og vækstpotentialer. Nogle af disse er skitseret her.

Norge: Mejeri og fishtech
Danmark er en af de største eksportører af fødevarer til Norge med stigning i blandt andet mejeriprodukter[29]. Der er herudover stor interesse for danske RAS-løsninger (recirkulerende akvakultur-systemer), der bidrager til lavere miljøaftryk og forbedret fiskevelfærd.

UK: Agri-food tech og sunde fødevarer
Ambition om at omstille fødevareproduktionen og landbruget mod net zero gennem food-tech og agri-tech løsninger. Ny engelsk fødestrategi fra juli 2025 sætter særligt fokus på sunde og bære dygtige fødevarer, hvilket bl.a. skaber muligheder for plantebaserede og økologiske produkter.

Tyskland:
Plantebaserede produkter og staldteknologi
Stærk vækst i plantebaserede produkter drevet af forbrugeradfærd i et marked, hvor 40 pct. af forbrugerne beskriver sig selv som fleksitarer[28]. Herudover skaber ældre staldanlæg og et forestående generationsskifte muligheder for dansk staldteknologi.

Ukraine:
Fødevaresikkerhed og effektiv produktion
Stærk målsætning om EU-medlemskab styrker fokus på landbrugs- og fødevareproduktion efter EU-standarder og -regler. Stort potentiale i teknologiske løsninger, udvikling af husdyrhold med avlsdyr, staldteknologi og foder.

Kina: Forsyningssikkerhed og effektiv fødevareproduktion
Omstilling fra kvantitet til kvalitet med en befolkning, hvor 40 pct. af Kinas 1,4 mia. indbyggere vil være middelklasse i 2030. Der lægges vægt på effektiv og bæredygtig fødevareproduktion (med fokus på gris, mejeri, fisk og korn), sund kost og proteiner.

Saudi-Arabien: Fødevareforsyningssikkerhed og biosolutions
Stort fokus på fødevareforsyningssikkerhed, avanceret teknologi og biobaserede løsninger, bl.a. drevet af Saudi-Arabiens *Vision 2030* for bæredygtig landbrugsudvikling. Herudover vækst i efterspørgslen på mejeriprodukter.

Brasilien:
Agri-tech og foodtech
Voksende investeringer og interesse for avancerede teknologiske løsninger i agro- og fødevaresektoren for at øge produktivitet og fødevaresikkerhed samt reducere miljøpåvirkningen.

Ghana:
Kvalitetsfødevarer og fødevaresikkerhed
En voksende middelklasse øger efterspørgslen efter sunde produkter og fødevarer af høj kvalitet. Samtidigt er der gennem regeringens 'Feed Ghana Programme' fokus på fødevaresikkerhed og lokal produktion, hvor danske løsninger kan bidrage og offentlig-private partnerskaber tjene som inspiration.

Japan: Agri-tech og grøn omstilling
Med en selvforsyningsgrad på 38 pct. er der stærkt fokus på forsyningssikkerhed gennem biosolutions og grøn teknologi[32]. Dette understøttes af Danmarks brand som fødevarenation kombineret med Japans lange tradition for højkvalitets-produktion.

USA:
Biocirkulær økonomi og sunde fødevarer
Stigende fokus på biocirkularitet i fremtidens landbrugs- og fødevareproduktion – fra biopesticider til præcisionsfermentering. Efterspørgsel efter sunde, naturlige højkvalitetsfødevarer, der også afspejles i regeringens nye kostråd, som anbefaler amerikanerne at undgå ultraforarbejdet mad og i stedet vælge sunde fedtstoffer, frugt, grøntsager og fuldkorn[30].

Sydafrika:
Energieffektiv produktion
Sydafrika er et stort landbrugsland med en veludviklet og moderne produktion. Et stigende fokus på at nedbringe energi- og vandforbrug i produktionen (bl.a. via ny lovgivning) skaber muligheder for danske løsninger, der generelt tilbyder større effektivitet og mindre miljømæssigt aftryk end konkurrenter fra andre lande.

Nordamerika
I lyset af den geopolitiske situation kan det være relevant for danske virksomheder at fokusere på de muligheder, der eksisterer på delstatsniveau i USA i eksempelvis Californien og North Carolina, som begge efterspørger ressourceeffektive løsninger. Herudover er der fra Canadisk side udtrykt interesse for et tættere samarbejde med Danmark på både myndigheds- og virksomhedsniveau.

Sydamerika
EU-Mercosur-aftale er et vigtigt signal om at styrke partnerskaber med latinamerikanske lande og vil desuden skabe nye muligheder for danske virksomheder i Argentina, Brasilien, Paraguay og Uruguay, hvor aftalen er modtaget positivt med forventning om styrket samarbejde, hurtig implementering og dialog omkring standarder, markedsadgang, bæredygtighed, teknologi og produktivitet.

Afrika
Frem mod 2050 forventes en befolkningstilvækst på 70 pct. i Afrika[31], hvor hver tredje af verdens unge mellem 15 og 25 år vil være afrikansk. Landbruget beskæftiger en stor del af befolkningen i Afrika syd for Sahara, men produktiviteten er generelt lavere end eksempelvis i Europa. Der er derfor stor efterspørgsel efter danske løsninger og partnerskaber på tværs af værdikæden, der kan øge udbyttet og reducere fødevareimport.

Europa
Næsten halvdelen af dansk fødevareeksport går til nærmarkederne Tyskland, Sverige, Polen, UK, Norge og Nederlandene.[27] Mens væksten fortsat drives af grisekød (og levende smågrise), mejeri og fisk og skaldyr, er der også her store vækstpotentialer inden for bl.a. plantebaserede produkter, økologi og agri-tech.

Mellemøsten og Nordafrika
Danmark har fortsat et stærkt brand i regionen, når det kommer til bæredygtig fødevareproduktion og innovation. Samarbejdsaftaler på fødevareområdet med bl.a. Egypten og De Forenede Arabiske Emirater skaber muligheder for danske virksomheder.

Asien
Øget fokus på selvforsyning, grøn omstilling, kvalitet, sundhed og innovative teknologier skaber brede muligheder for danske virksomheder på asiatiske markeder – fra forarbejdede produkter til agri-tech og biosolutions. Inden for gris, kvæg og fjerkræ er der interesse for danske løsninger på tværs af værdikæden, bl.a. genetik, foder og procesudstyr.

Vækstpotentialer for biosolutions

Figur 3. Biosolutions har vækstpotentiale både på kort og lang sigt

Skalerbare i dag	→	Skalerbare frem mod 2030	→	Skalerbare frem mod 2035
Fermentering til fødevarer (f.eks. proteiner og ingredienser), foder og materialer (f.eks. byggematerialer, asfalt, farver mv.)		Industriel bioprocessing, f.eks. til at fremstille biobaserede kemikalier, bioplast, mv.		Fermenteringsbaserede brændstoffer
Bioraffinering til f.eks. proteiner, sukker og fibre		Biobaseret plastik		Kemiske byggeklodser, f.eks. til erstatning af oliebaserede produkter
Biopesticider, biokontrol, biostimulanter, insekticider og nye genomteknikker		Enzymassisteret recirkulering af plastik (f.eks. plastflasker, tekstil)		Enzymbaseret CO_2-fangst og -udnyttelse
Algebaseret CO_2-fangst og udnyttelse af mikrobaseret CO_2-fangst		Ingrediensproduktion til funktionel ernæring vha. fermentering		
Foderadditiver til at begrænse kvægs drivhusgasudledninger		Vaccineteknologier til forebyggelse af AMR i dyr		
Enzymer, bl.a. til fødevarer, industri, dyrefoder materialer				
Præcisionsfermentering til mælkeproteiner				

Referencer

1 OECD-FAO (2026): *Agricultural Outlook 2026-2035*

2 Copenhagen Economics på vegne af Alliance for Biosolutions (2022): *The potentials of biosolutions. Climate and sustainability potentials, barriers to growth, and Danish strongholds*

3 Landbrug & Fødevarer (2025): *Fakta om fødevareklyngen*

4 Amsterdam Data Collective på vegne af Novonesis (2025): *The Value of Biosolutions: Growth and Prosperity to 2035 – Danish edition*

5 Ministeriet for Natur og Dyrevelfærd på baggrund af Danmarks Statistik (KN8Y)

6 Aarhus Universitet (2023): *Global sammenligning af klimaeffektivitet af dansk mælke-, okse- og kalvekødsproduktion. Rådgivningsnotat fra DCA – National Center for Fødevarer og Jordbrug*

7 Danmarks Statistik (2025): *Fortsat fald i import af økologiske varer*

8 Danmarks Statistik (2025): *Fortsat fald i import af økologiske varer*

9 Bloomberg Intelligence (2021): *Plant-based Foods Poised for Explosive Growth*

10 OECD-FAO (2026): *Agricultural Outlook 2026-2035*

11 Erhvervsministeriet på baggrund Danmarks Statistik (KN8Y)

12 Danmarks Tekniske Universitet (2024): *Notat: Plantebaserede fødevarer - Indtag af plantebaserede alternativer blandt voksne danskere fra 18-80 år*

13 Food & Bio Cluster (2026): *Towards a climate-neutral, sustainable and competitive Danish agri-food sector*

14 Madkulturen (2025): *Mere frugt og grønt – Derfor er det vigtigt. Derfor er det svært.*

15 Syddansk Universitet (SDU) og SEGES på vegne af Energistyrelsen (2020): *Energiafgrødeanalysen*

16 Polaris Market Research (2026): *Precision Fermentation Market Size, Share Analysis Report, 2026-2034*

17 CropLife International (2024): *Time and Cost of New Agrochemical Product Discovery, Development and Registration. AgbioInvestor*

18 Folketinget Statsrevisorerne og Folketinget Rigsrevision (2025): *Rigsrevisionens beretning 6/25 afgivet til Folketinget med Statsrevisorernes bemærkninger. Særligt forurenende virksomheder*

19 Landbrug & Fødevarer (2026): *Fødevareklyngens eksport og import*

20 Teknologisk Institut (2024): *Registerbaseret overgangsanalyse af uddannelses– og beskæftigelsesmønstre blandt dimittender fra landbrugsuddannelserne*

21 Landbrug & Fødevarer (2025): *Fakta om Fødevareklyngen*

22 Børne- og Undervisningsministeriet (2025): *Aktivitet på arbejdsmarkedsuddannelserne (AMU)*

23 OECD-FAO (2026): *Agricultural Outlook 2026-2035*

24 Council of the European Union (2025): *From screens to fields: How digitalisation is transforming agriculture*

25 McKinsey & Company (2025): *Ingredients for the future: Bringing the biotech revolution to food*

26 Council of the European Union (2025): *From screens to fields: How digitalisation is transforming agriculture*

27 Landbrug & Fødevarer (2025): *Fakta om fødevareklyngen*

28 Proveg International (2024): *Capture Europe's Biggest flexitarian audience by understanding German consumers*

29 Landbruksdirektoratet (2024): *Omverdenen til norsk landbruk og matindustri*

30 U.S. Department of Agriculture (2025): *Dietary Guidelines for Americans*

31 Udenrigsministeriet (2024): *Faktaark: Tal og tendenser om Afrika*

32 Reuters (2025): *Japan's food self-sufficiency stuck at 38% in FY24/25, below 2030 goal*

Anbefalinger fra Vækstteam for Fremtidens Landbrug, Fødevarer og Biosolutions